

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
«ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ»
ΤΗΣ ΒΕΝΑΣ ΦΙΛΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

ΚΟΡΙΝΘΟΣ, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2016

UNIVERSITY OF PELOPONNESE
FACULTY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES
DEPARTMENT OF POLITICAL STUDIES AND INTERNATIONAL RELATIONS

MASTER PROGRAM IN
«GOVERNANCE AND PUBLIC POLICIES»

THESIS

«LOCAL GOVERNMENT AND SOCIAL POLICY»

VENA FILOU

SUPERVISOR : EMMANOYHL PAPAZOGLOU

CORINTH, OCTOBER 2016

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η άσκηση κοινωνικής πολιτικής και η εφαρμογή δράσεων, που στοχεύουν σε κοινωνικές παρεμβάσεις, από την πλευρά της τοπικής αυτοδιοίκησης, αποτελούν μερικές από τις παραμέτρους της αποκέντρωσης, που επιχειρείται τις τελευταίες δεκαετίες στη χώρα μας, κατ' αρχάς με την εφαρμογή του Προγράμματος «Ιωάννης Καποδίστριας» και στη συνέχεια με το Πρόγραμμα «Καλλικράτης». Η κατεύθυνση δε που δίνεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και σχετίζεται με την αναγκαιότητα της αποκέντρωσης άρα και της «μεταφοράς» της κοινωνικής πολιτικής, καθώς και άλλων πολιτικών, από το κεντρικό κράτος στην τοπική αυτοδιοίκηση, μεγιστοποίησαν αυτή τη στόχευση, αφού πέρα από την πολιτική και την κοινωνική αναγκαιότητα προκύπτουν και οι προϋποθέσεις και οι όροι που είναι απαραίτητοι, ώστε να είναι δυνατόν οι δήμοι να ενταχθούν σε ευρωπαϊκά προγράμματα χρηματοδότησης.

ABSTRACT

The social policy and the implementation of actions, which aim at social interventions, on the part of local government, are some of the decentralization parameters, which attempted in recent decades in our country, first to the implementation of the Program «Ioannis Kapodistrias» and then the Program «Kallikratis». The direction, which is given by the European Union and relates to the necessity of decentralization and therefore the «portability» of social policy and other policies, of the central government to local government, maximized this target, since apart from the political and social necessity arise the circumstances and conditions necessary to make it possible for municipalities to join European funding programs.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	2
1.1 Έννοια κοινωνικής πολιτικής	2
1.2 Η κοινωνική πολιτική στην Ε.Ε.	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	10
2.1 Πρόγραμμα Καλλικράτης	10
2.1.1 Αρμοδιότητες νέων Δήμων	14
2.1.2 Οικονομικοί πόροι νέων Δήμων	17
2.2 Εφαρμογή κοινωνικής πολιτικής από ΟΤΑ	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΕ ΔΗΜΟΥΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ	24
3.1 Μελέτη περίπτωσης : Δήμος Αρταίων	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 : ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΕΔΕ ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ	43
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	49

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

51

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

55

ΠΙΝΑΚΕΣ

3.1 Μεταβολή ανεργίας 2005 - 2015 ανά Νομό Περιφέρειας Ηπείρου 30

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η μελέτη της εφαρμογής κοινωνικής πολιτικής στους Δήμους της χώρας ύστερα από την εφαρμογή του Προγράμματος «Καλλικράτης» (Ν. 3852/2010). Επιχειρείται η ανάλυση των δεδομένων που οδήγησαν στην περιφερειακή αποκέντρωση, καθώς επίσης και των υφιστάμενων πολιτικών, έτσι όπως εφαρμόζονται σήμερα στους δήμους της χώρας. Πολιτικών που στοχεύουν στην ελάφρυνση του κεντρικού κράτους από τη συσσώρευση προβλημάτων προερχόμενων από την περιφέρεια. Επιπλέον, μελετάται το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο υλοποιούνται κοινωνικές πολιτικές, και επισημαίνονται προβλήματα και ελλείψεις, που τυχόν προκύπτουν κατά το σχεδιασμό και την υλοποίησή τους, αλλά και προτάσεις, που θα ήταν δυνατόν να καταστήσουν περισσότερο αποτελεσματικές τις δράσεις, που θεσμικά πια σχεδιάζονται και εφαρμόζονται από τους δήμους μέσα σε ένα περιβάλλον οικονομικής κρίσης και οξυμένων κοινωνικών προβλημάτων.

Για την εργασία αυτή απαραίτητα μεθοδολογικά εργαλεία κρίθηκαν η υπάρχουσα βιβλιογραφία, πληροφορίες μέσω Διαδικτύου, γραπτές πηγές και αρχεία, αρθρογραφία, καθώς και επισκέψεις σε δημόσιες υπηρεσίες (Υπουργείο Εσωτερικών, Δήμοι, Περιφέρειες).

Για όλους τους παραπάνω λόγους επιλέχθηκε η παρακάτω διάρθρωση της εργασίας : Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η εννοιολογική προσέγγιση της κοινωνικής πολιτικής και επιχειρείται μία προσέγγιση της κοινωνικής πολιτικής που ασκείται από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα τελευταία χρόνια. Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται το Πρόγραμμα «Καλλικράτης» ως προς τις αρμοδιότητες και τους οικονομικούς πόρους των νέων Δήμων της Ελλάδας, με ιδιαίτερη έμφαση στην εφαρμογή της κοινωνικής πολιτικής. Στο τρίτο κεφάλαιο, επισημαίνονται κοινωνικές δράσεις που αναπτύσσονται στους Δήμους της χώρας, εξετάζοντας εκτενώς ως μελέτη περίπτωσης την ασκηθείσα κοινωνική πολιτική του Δήμου Αρταίων. Στο τέταρτο κεφάλαιο καταγράφεται το πλαίσιο διεκδικήσεων της ΚΕΔΕ για τους ΟΤΑ, από το 2010 και έπειτα, καθώς και το πλαίσιο υλοποίησης της προγραμματικής σύμβασης 2014 - 2020. Στο τέλος της εργασίας παρουσιάζονται συμπεράσματα και προβληματισμοί που προκύπτουν από την παρούσα έρευνα και τα δεδομένα που προέκυψαν από αυτή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

1.1 Έννοια κοινωνικής πολιτικής

Τα τελευταία χρόνια ο όρος κοινωνική πολιτική έχει προσλάβει μεγαλύτερη διάσταση τόσο ως προς την αναγκαιότητα της άσκησής της όσο και ως προς το εύρος του αριθμού ομάδων ή ατόμων, που κάνει επιτακτική την άσκησή της σε σχέση με τις τελευταίες δεκαετίες, εξαιτίας του φαινομένου της κρίσης, που άπτεται της οικονομίας και της κοινωνίας και αφορά την Ελλάδα αλλά και άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Η όξυνση, λοιπόν, των οικονομικών αλλά και των κοινωνικών προβλημάτων κάνουν επιτακτική την ανάγκη αποσύνδεσης της κοινωνικής πολιτικής από την πολιτική του κράτους πρόνοιας που ασκήθηκε και στην Ελλάδα και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, ώστε η αντιμετώπιση του προβλήματος να στοχεύει σε επανένταξη των αποκλεισμένων ατόμων ή ομάδων στην κοινωνία και όχι στην προσωρινή ανακούφισή τους μέσα από καταβολή επιδομάτων κ.λ.π.

Για να αντιληφθούμε, λοιπόν, τη σημασία της κοινωνικής πολιτικής είναι απαραίτητη η ανάλυση της έννοιάς της, έτσι όπως καταγράφεται στην ελληνική και ξένη βιβλιογραφία.

«Ο όρος κοινωνική πολιτική αναφέρεται τόσο σε ένα σύνολο μορφών και μεθόδων κοινωνικής δράσης και παρέμβασης, όσο και σε ένα αντικείμενο μελέτης και επιστημονικής ανάλυσης των επί μέρους πολιτικών που τη συγκροτούν. Αν και κατά καιρούς έχει υποστηριχθεί ότι η κοινωνική πολιτική αποτελεί ένα ξεχωριστό επιστημονικό αντικείμενο, σήμερα γίνεται ευρύτερα αποδεκτό ότι πρόκειται για ένα διεπιστημονικό πεδίο. Αυτό σημαίνει ότι για την ανάπτυξη του θεωρητικού της υπόβαθρου και των μεθόδων έρευνας, ανάλυσης και παρέμβασης στην πράξη, αντλεί από ένα φάσμα άλλων – κοινωνικών – επιστημών. Η κοινωνιολογία, η δημογραφία, η νομική, η πολιτική και η οικονομική επιστήμη, η κοινωνική ανθρωπολογία, η κοινωνική ψυχολογία, η οικολογία, η στατιστική, είναι οι κυριότερες». [1]

Έναν άλλον ορισμό της κοινωνικής πολιτικής δίνει ο Spicker στο έργο του *Social Policy : Themes and Approaches* (1995), ο οποίος «ορίζει το αντικείμενο της κοινωνικής πολιτικής σε άμεση συνάρτηση με την κοινωνική ευημερία και

[1] <http://www.openeclass.panteion.gr>, σελ. 2

τους θεσμούς, οι οποίοι στοχεύουν στην επίτευξή της, κυρίως δηλαδή τις κοινωνικές υπηρεσίες και το κράτος πρόνοιας. Αναφέρεται στα κύρια πεδία εφαρμογής της (υγεία, κοινωνική ασφάλιση, παιδεία, κοινωνική κατοικία, υπηρεσίες απασχόλησης, κοινωνική φροντίδα κ.ά.), στις κοινωνικές καταστάσεις που παρεμποδίζουν την επίτευξη της ευημερίας για ορισμένες ομάδες ανθρώπων (όπως είναι η αναπηρία, η ανεργία, η φτώχεια, τα γηρατειά) και σε κοινωνικά προβλήματα (όπως το έγκλημα, την εξάρτηση, τη διάλυση των οικογενειών)». [2]

Η αύξηση της ανεργίας και η απώλεια εισοδήματος, προκαλούν κοινωνικές καταστάσεις όπως φτώχεια και αποκλεισμό ατόμων ή ομάδων του πληθυσμού από την εργασία, την ασφάλιση και τις ίσες ευκαιρίες, με αποτέλεσμα τη διαρραγή του κοινωνικού ιστού. Η άσκηση κοινωνικής πολιτικής δύναται να προλάβει ανάλογες καταστάσεις ή να μειώσει όσο είναι εφικτό τις δυσάρεστες επιπτώσεις τους.

Σύμφωνα με τον Οργανισμό Κοινωνικής Προστασίας, Αλληλεγγύης και Προσχολικής Αγωγής (Ο.Κ.Π.Α.Π.Α.) «Κοινωνική πολιτική είναι το σύνολο των μέτρων, των παρεμβάσεων, των δομών και των δράσεων που αποσκοπούν στην προστασία του πληθυσμού από καταστάσεις που επιφέρουν απώλεια ή μείωση των πηγών συντήρησης, στην προληπτική ή επανορθωτική προστασία της υγείας, στην εξασφάλιση απασχόλησης και τη διατήρηση της ικανότητας για εργασία, στην εγγύηση ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης και στη διασφάλιση της δυνατότητας κάθε ατόμου να συμμετέχει ενεργά στην οικονομική και κοινωνική ζωή». [3]

Οι Ρομπόλης - Χλέτσος διακρίνουν «τρεις μορφές κοινωνικής πολιτικής : την κοινωνική πρόνοια, όπου το κράτος μονομερώς κάνει παροχές σε ορισμένα άτομα ή ομάδες που έχουν ανάγκη από βοήθεια, την κοινωνική ασφάλιση, ανταποδίδοντας παροχές έναντι εισφορών των πολιτών και την κοινωνική ασφάλεια, ευρύτερη από την κοινωνική ασφάλιση, που εξασφαλίζει το άτομο από ορισμένους κινδύνους». [4]

Τέλος, οι ανωτέρω διακρίνουν «δύο κύρια μοντέλα κοινωνικής πολιτικής : το υπολειμματικό, το οποίο βασίζεται στην αντίληψη ότι το κράτος παρεμβαίνει μόνο

[2] Ντούνης, [2013]

[3] <http://www.okpapa.gr>

[4] Ρομπόλης, Χλέτσος, [1995], σελ. 5

στις περιπτώσεις που η οικογένεια, η κοινότητα και άλλα άτυπα δίκτυα αλληλεγγύης, καθώς και ο μηχανισμός της ελεύθερης αγοράς, αδυνατούν να καλύψουν τις ανάγκες ατόμων ή συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων. Το υπολειμματικό μοντέλο καλύπτει με επιλεκτικό τρόπο τις κοινωνικές ανάγκες, ενθαρρύνοντας την ατομική πρωτοβουλία και τον ανταγωνισμό. Από την άλλη πλευρά, το θεσμικό - αναδιανεμητικό μοντέλο κοινωνικής πολιτικής ασκεί κριτική στην ανικανότητα των μηχανισμών της αγοράς να δημιουργήσουν ένα επαρκές πλέγμα συλλογικής κάλυψης. Επικεντρώνεται στην ανάπτυξη θεσμών και μηχανισμών καθολικής κάλυψης και πρόληψης των κοινωνικών προβλημάτων. Στο αξιακό επίπεδο αντιτάσσει στον ατομικισμό και ανταγωνισμό την κοινωνική αλληλεγγύη και την αξία της κοινωνικής πολιτικής για την επίτευξη της κοινωνικής συνοχής». [5]

1.2 Η κοινωνική πολιτική στην Ε.Ε.

Η Ε.Ε. μέσα από την κοινή της περιφερειακή πολιτική στοχεύει στην άμβλυση των διαφορών μεταξύ των κρατών μελών της, επιδιώκει δηλαδή τη βελτίωση της ζωής των πολιτών της, που δοκιμάζονται περισσότερο από τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης, η οποία έχει γίνει αιτία της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού για μεγάλα τμήματα του πληθυσμού της γηραιάς ηπείρου.

«Αναγκαία για την κοινωνική συνοχή της Κοινότητας ήδη κατά τη σταδιακή υλοποίηση της κοινής αγοράς ήταν μια κοινοτική κοινωνική πολιτική, η οποία προβλεπόταν αόριστα από τη Συνθήκη της Ε.Ο.Κ. Αν και οι συγγραφείς της δήλωναν στο προοίμιό της ότι ήταν αποφασισμένοι να εξασφαλίσουν με κοινή δράση την κοινωνική πρόοδο και έθεταν ως βασικό στόχο τους τη βελτίωση των συνθηκών ζωής και εργασίας των λαών τους, διατηρούσαν την πλήρη αυτονομία τους στο κοινωνικό πεδίο. Εμπιστεύονταν πάνω απ' όλα την αυτόματη βελτίωση των κοινωνικών συνθηκών, υπολογίζοντας ότι η οικονομική ολοκλήρωση θα συμπαρέσυρε και την κοινωνική πρόοδο». [6]

[5] Ρομπόλης, Χλέτσος, [1995], σελ. 5

[6] <http://www.europedia.moussis.eu>

Η οικονομική ευημερία, που είχε ως συνέπεια, μεταξύ άλλων, και τη βελτίωση των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών στις χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας κατά τις πρώτες δεκαετίες της σύστασής της, δε σήμαινε και την απόλυτη σύγκληση σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο της ζωής όλων των ευρωπαϊών πολιτών. Και αυτό γιατί, αν και οι ρυθμοί ανάπτυξης ήταν ραγδαίοι, προέκυπταν συνεχώς ζητήματα, όπως η ανεργία και ο κοινωνικός αποκλεισμός, εξαιτίας των νέων μορφών οικονομίας και ανταγωνισμού. Η κατοχύρωση δικαιωμάτων, βέβαια, προχωρούσε σχεδόν με τους ίδιους ρυθμούς, αφού τα προαναφερθέντα προβλήματα ήταν σχεδόν κοινά σε όλα τα κράτη και έχρηζαν παρόμοιας αντιμετώπισης.

«Η αύξηση της ευημερίας δεν έλυσε όλα τα κοινωνικά προβλήματα στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα/Ένωση. Όξυνε μάλιστα ορισμένα και δημιούργησε νέα : προβλήματα περιοχών και κατηγοριών του πληθυσμού που δεν συμμετέχουν πλήρως στην κοινωνική πρόοδο· προβλήματα διαρθρωτικής ανεργίας· προβλήματα σχετικά με την κατανομή των εισοδημάτων και του πλούτου· αντιφάσεις μεταξύ των οικονομικών και κοινωνικών αξιών και, συχνά, αναστατώσεις του τρόπου ζωής με αρνητικά αποτελέσματα στη συμπεριφορά των νέων. Ενόψει αυτών των προβλημάτων η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση επικαλείται «την άκρως ανταγωνιστική κοινωνική οικονομία της αγοράς, με στόχο την πλήρη απασχόληση και την κοινωνική πρόοδο» (άρθρο 3,3 ΣΕΕ)». [7]

Μέσα σε αυτό το έντονα ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό οικονομικό περιβάλλον, «η Συνθήκη για τη λειτουργία της Ε.Ε., από την πλευρά της, διακηρύσσει ότι «η Ένωση και τα κράτη μέλη έχουν ως στόχο την προώθηση της απασχόλησης, τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, ώστε να καταστήσουν δυνατή την εναρμόνισή τους με παράλληλη διατήρηση της προόδου, την κατάλληλη κοινωνική προστασία, τον κοινωνικό διάλογο και την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων που θα επιτρέψουν ένα υψηλό και διαρκές επίπεδο απασχόλησης και την καταπολέμηση του αποκλεισμού» (άρθρο 151 ΣΛΕΕ)..» [8]

[7] <http://www.europedia.moussis.eu>

[8] <http://www.europedia.moussis.eu>

Σύμφωνα με το Σακελλαρόπουλο (2001) «Η κοινωνική πολιτική που ασκεί η ίδια η Ευρωπαϊκή ένωση, αφορά κυρίως σε θέματα απασχόλησης και στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, ο οποίος ορίζεται στενά ως αποκλεισμός από την αγορά εργασίας». [9]

Κατά τις αρχές του 21^{ου} αιώνα τα ευρωπαϊκά κράτη καλούνται να εφαρμόσουν πολιτικές κατάλληλες να αντιμετωπίσουν τα ζητήματα που προκύπτουν από την «παγκοσμιοποίηση της παραγωγής και του εμπορίου, την επίδραση των νέων τεχνολογιών πάνω στην εργασία, στην κοινωνία και στα άτομα, την επιμονή ενός υψηλού επιπέδου ανεργίας και τη γήρανση του πληθυσμού, που ασκούν ισχυρές πιέσεις επί του οικονομικού και κοινωνικού ιστού όλων των κρατών μελών. Αν και η κύρια ευθύνη σε αυτά τα πεδία ανήκει στα κράτη μέλη, ο συντονισμός στους κόλπους της Ένωσης παίζει σημαντικό ρόλο, έτσι ώστε τα εθνικά συστήματα κοινωνικής προστασίας να μην εξελιχθούν προς κατευθύνσεις που μπορεί να αντιστρατεύονται τους στόχους και τις προδιαγραφές στα θέματα της απασχόλησης στο σύνολο της Ένωσης, να μη νοθεύουν τον ανταγωνισμό μεταξύ των κρατών μελών και να μη παρεμποδίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων». [10]

Στα πλαίσια των αποφάσεων της Συνθήκης της Λισσαβόνας του 2000, η Ένωση κάλεσε «τα κράτη – μέλη να αναλάβουν μια σειρά δράσεων, που αποσκοπούν : 1. Στην ανάπτυξη υγιούς οικονομικής πολιτικής, βασισμένης στην κοινωνία της γνώσης, με την ενίσχυση της απασχόλησης, των επενδύσεων, της έρευνας και της καινοτομίας, 2. Στην αναμόρφωση και τον εκσυγχρονισμό του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, επενδύοντας στον άνθρωπο, το κοινωνικό κεφάλαιο και αναπτύσσοντας ταυτόχρονα πολιτικές για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού. Ο στόχος αυτός αποτέλεσε το νέο στρατηγικό στόχο ης Ένωσης για τη δεκαετία 2000 – 2010». [11]

Προς την ίδια κατεύθυνση, «ένα Πράσινο Βιβλίο της Επιτροπής προκάλεσε

[9] <http://www.openeclass.panteion.gr>, σελ. 18

[10] <http://www.europedia.moussis.eu>

[11] Μαραβέγιας, Τσινισιζέλης, [2007], σελ. 670

μια δημόσια συζήτηση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο το εργατικό δίκαιο μπορεί να εξελιχθεί για να υποστηρίξει το στόχο της στρατηγικής της Λισσαβόνας για βιώσιμη ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας [COM (2006) 708]. Εξάλλου, η Επιτροπή προκάλεσε ευρεία συζήτηση πάνω στα κοινωνικά προβλήματα και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένων της παγκοσμιοποίησης και της δημογραφίας [COM (2007) 63]». [12]

Η Ε.Ε. δε επιδιώκει τα τελευταία χρόνια να μετατρέψει το κράτος πρόνοιας από έναν παράγοντα που προσφέρει απλή προστασία στους ευρωπαίους πολίτες, από τους κινδύνους κοινωνικού αποκλεισμού, σ' ένα κράτος που θα προσδίδει ενεργό ρόλο στους ευρωπαίους πολίτες κάθε ηλικίας, ανεξάρτητα από το φύλο τους, ώστε να διασφαλιστεί στο μέλλον η απειλούμενη σήμερα κοινωνική ευρωπαϊκή συνοχή σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Στα πλαίσια αυτής της προσπάθειας, η τοπική αυτοδιοίκηση καλείται πανευρωπαϊκά να παίξει το ρόλο, που πριν από λίγες δεκαετίες ανήκε στο κεντρικό κράτος, αφού έχει καταστεί σαφές ότι η τοπική αυτοδιοίκηση είναι πιο κοντά στους πολίτες και δύναται να βρίσκει λύσεις πιο άμεσα και αποτελεσματικά απ' ότι η κεντρική διοίκηση.

Ο Γ. Μουράτογλου, γενικός γραμματέας ΚΕΔΕ, επεσήμανε στο συνέδριο της ΚΕΔΕ το 2015 πως «στην Ευρώπη οι αλλαγές που υφίστανται ή επιδιώκουν οι δήμοι, είναι ήδη εμφανείς. Οι νέες αρμοδιότητες της Αυτοδιοίκησης, η υποχώρηση της σπουδαιότητας παλαιότερων - παραδοσιακών αρμοδιοτήτων και κυρίως οι αλλαγές στο οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό πεδίο έχουν αναγκάσει τους ευρωπαϊκούς ΟΤΑ να προσαρμόσουν τη στρατηγική τους, τη λειτουργία τους αλλά και την ίδια την οργάνωσή τους. Η κρίση ιδιαίτερα επανέφερε προβλήματα σε νέα βάση. Το δίλημμα μείωση πόρων - αύξηση δαπανών, κυρίως για κοινωνικές υπηρεσίες, έθεσε πολύ ψηλά στην αυτοδιοικητική ατζέντα το ζήτημα της αποτελεσματικής διαχείρισης. Η αδυναμία και δυσκαμψία του κεντρικού κράτους να ανταποκριθεί γρήγορα και αποτελεσματικά έθεσε σε νέα βάση τη συζήτηση για τη λειτουργία του και τη σχέση του με τις άλλες κρατικές βαθμίδες και τη διαβαθμιδική συνεργασία. Τέλος, η αυξημένη βαρύτητα, τα τελευταία χρόνια, τομέων, όπως η

[12] <http://www.europedia.moussis.eu>

ενέργεια, η διαχείριση υδατικών πόρων και απορριμμάτων, οι συγκοινωνίες και ο χωρικός ανταγωνισμός, που ξεπερνάει τα εθνικά σύνορα, υποχρέωσαν τους δήμους σε ριζικές αλλαγές». [13]

Όσον αφορά την ανεξαρτησία των κρατών μελών της Ε.Ε. ως προς τη λήψη των αποφάσεων και την εφαρμογή πολιτικών, αυτά «εξακολουθούν να έχουν την αρμοδιότητα άσκησης κοινωνικής πολιτικής, καθώς η Ε.Ε. ρυθμίζει αυτά τα θέματα με ήπια νομοθεσία, και κυρίως με συστάσεις και ανακοινώσεις, εφαρμόζοντας την αρχή της επικουρικότητας, σύμφωνα με την οποία το προβάδισμα δίνεται στο εθνικό κράτος και στους φορείς, που βρίσκονται πιο κοντά στον πολίτη (π.χ. ΟΤΑ). Ωστόσο, με τη μεγάλη ανάπτυξη επιδοτούμενων προγραμμάτων και την λειτουργία παρατηρητηρίων, η Ε.Ε. έχει επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό την ασκούμενη κοινωνική πολιτική των κρατών μελών, καθώς αποτελεί σημαντική πηγή εξεύρεσης πόρων. Εκτός από αυτά, όμως, ασκεί επιρροή και μέσω άλλων πολιτικών της, που διαμορφώνουν το οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον μέσα στο οποίο αναπτύσσεται η ανάγκη για παρεμβάσεις της κοινωνικής πολιτικής σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο». [14]

Οι Κοντιάδης – Τσέκος επισημαίνουν πως «η κοινωνική πολιτική ασκείται υπό μορφή καθοδικής αλυσίδας από το ενωσιακό στο τοπικό επίπεδο. Η Ε.Ε. θέτει προτεραιότητες, χαράσσει γενικές προδιαγραφές, αναπτύσσει τομεακά προγράμματα και διασφαλίζει πόρους. Το εθνικό κράτος, διαθέτοντας εξειδικευμένες κοινωνικές και προνοιακές δομές και αναπτύσσοντας κοινωνικές πολιτικές ανεξαρτήτως και πριν από την ένταξη στην Ένωση, επιχειρεί να συνδέσει και να συμπροσανατολίσει τις πολιτικές του αυτές με τις ενωσιακές κατευθύνσεις. Οι ΟΤΑ, τέλος, αναζητούν και αναλαμβάνουν ένα διαρκώς διευρυνόμενο ρόλο στην τοπική προσαρμογή και υλοποίηση των εν λόγω πολιτικών». [15]

Ειδικότερα, αναφορικά με τις ασκούμενες κοινωνικές πολιτικές από ευρωπαϊκές χώρες, επισημαίνεται πως «η Κύπρος και η Μάλτα δεν έχουν παραχωρήσει αρμοδιότητες κοινωνικής πολιτικής προς την πρώτη βαθμίδα

[13] Μουράτογλου, [2015]

[14] <http://www.openeclass.panteion.gr>, σελ. 18

[15] Κοντιάδης, Τσέκος, [2008], σελ. 26

τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς σ' αυτές οι συγκεκριμένες αρμοδιότητες εξακολουθούν να βρίσκονται στην εξουσία των κεντρικών κυβερνήσεων. Υπάρχουν δε τρεις ακόμη χώρες της Ευρωζώνης (Γερμανία, Ισπανία και Ιρλανδία), στις οποίες η κοινωνική πολιτική, στις διαφορετικές της εκφάνσεις, δε συνιστά ενισχυμένη αρμοδιότητα της τοπικής αυτοδιοίκησης. Στις χώρες αυτές οι κοινωνικές υπηρεσίες δε συνοδεύονται από επιπλέον υποστηρικτικές υπηρεσίες, των οποίων η παραγωγή και η διανομή αποσκοπεί στην ενίσχυση της κοινωνικής ευημερίας. Αντίθετα, περιορίζονται στις βασικές κοινωνικές υπηρεσίες, αφήνοντας τις υπόλοιπες για τις ανώτερες μορφές διοίκησης. Η παροχή, δηλαδή, κοινωνικών υπηρεσιών στην τοπική αυτοδιοίκηση δεν είναι εκ των ων ουκ άνευ μια αρμοδιότητα των ευρωπαϊκών δήμων.

Επιπλέον, στην Αυστρία, στο Βέλγιο, στη Γαλλία, στην Ιταλία και στη Σλοβενία υπάρχουν δήμοι όπου οι αρμοδιότητες κοινωνικής πολιτικής συνοδεύονται και από δευτερεύουσες υπηρεσίες, αλλά σε πιο περιορισμένο βαθμό. Οι αρμοδιότητες κοινωνικής πολιτικής στους δήμους αυτών των κρατών, συνοδεύονται από υπηρεσίες εκπαίδευσης (Βέλγιο, Γαλλία, Σλοβενία) ή υπηρεσίες πολιτισμού (Αυστρία, Ιταλία). Λειτουργεί με άλλα λόγια ένα σημαντικό υποστηρικτικό πλαίσιο της κοινωνικής πολιτικής βασιζόμενο σε ένα αντίστοιχο επικουρικό πλαίσιο, το οποίο παρέχει τη δυνατότητα αλληλεπιδράσεων καθώς και αλληλοεπικαλύψεων.

Τέλος, στην πλέον πολυμελή ομάδα κρατών, οι αρμοδιότητες κοινωνικής πολιτικής συνοδεύονται από ένα σημαντικό σύνολο πρόσθετων πολιτιστικών και εκπαιδευτικών αρμοδιοτήτων. Στην ομάδα αυτή βρίσκονται συνολικά οκτώ χώρες (Εσθονία, Ελλάδα, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Πορτογαλία, Σλοβακία, Φινλανδία). Το κοινό χαρακτηριστικό τους είναι ότι εκτός από κοινωνικές υπηρεσίες, παροχές κοινωνικής στέγασης και κοινωνικής αλληλεγγύης, οι δήμοι αυτών των κρατών δραστηριοποιούνται ταυτόχρονα και σε πεδία πολιτικής, όπως είναι η εκπαίδευση, ο πολιτισμός, ο αθλητισμός και η υγεία». [16]

Από όσα προαναφέρθηκαν μπορούμε να συμπεράνουμε ότι «τα τελευταία χρόνια οι περισσότερες χώρες της Ε.Ε. έχουν προχωρήσει σε μεταρρυθμίσεις με στόχο την ενίσχυση των επιπέδων τοπικής αυτοδιοίκησης. Ιδιαίτερα κράτη με ισχυρές κοινωνικές δομές, όπως η Γερμανία, η Σουηδία, η Ολλανδία και η Δανία έχουν

[16] Ιωαννίδης, Σπανού, [2015]

ενδυναμώνει σημαντικά το ρόλο των ΟΤΑ, ιδιαίτερα ως προς την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών προς τους πολίτες». [17]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

2.1 Πρόγραμμα Καλλικράτης

Το 2010 ψηφίστηκε από την ελληνική Βουλή η «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης» (Νόμος 3852/2010), «με τον οποίο μεταρρυθμίστηκε η διοικητική διαίρεση της Ελλάδας και επανακαθορίστηκαν τα όρια των αυτοδιοικητικών μονάδων, ο τρόπος εκλογής των οργάνων και οι αρμοδιότητές τους. Μέρος των διατάξεων του εν λόγω νόμου ενεργοποιήθηκε άμεσα με τη δημοσίευσή τους στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 7 Ιουνίου 2010 (ΦΕΚ 87/τ. Α'/2010), ώστε να διεξαχθούν βάσει αυτών οι αυτοδιοικητικές εκλογές του ίδιου έτους. Στην πλήρη μορφή του τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου 2011». [18]

«Η μεταρρύθμιση που φέρει το κωδικό όνομα «Καλλικράτης» δε συνιστά μια απλή διαφοροποίηση της χωροθέτησης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Αποτελεί μια ριζική αναδιάρθρωση της ελληνικής πολιτείας, μέσω της οποίας το ενιαίο κεντρικό κράτος υποχωρεί εκχωρώντας αρμοδιότητες σε υποκρατικές οντότητες της αυτοδιοικούμενης περιφέρειας». [19]

Οι Κοντιάδης – Απιστούλας στο βιβλίο τους «Μεταρρύθμιση του Κοινωνικού Κράτους και Τοπική Αυτοδιοίκηση» υποστηρίζουν ότι «η επιλογή της διοικητικής αποκέντρωσης και αυτοδιοίκησης συναρτάται με την ορατότητα και τη διαφάνεια ως προς τον τρόπο λειτουργίας των δημόσιων υπηρεσιών, την αποτελεσματικότητα της διοίκησης, τη δυνατότητα συνεκτίμησης των οικονομικών και κοινωνικών

[17] Αιτιολογική έκθεση Ν. 3852/2010

[18] <https://el.wikipedia.org/>

[19] Παπαδοπούλου, [2010]

ιδιομορφιών κάθε τοπικής κοινωνίας κατά την άσκηση διοίκησης, αλλά και την ανάθεση της πολιτικής ευθύνης σε φορείς που βρίσκονται εγγύτερα ή εκπροσωπούν τις τοπικές κοινωνίες. Η διάσπαση της διοικητικής οργάνωσης σε ένα σύστημα διαφοροποιημένων αποκεντρωμένων ή αυτοδιοικούμενων μονάδων, επιφυλάσσοντας στην κεντρική διοίκηση έναν συντονιστικό – επιτελικό ρόλο, δεν αναιρεί την ενότητα της κρατικής εξουσίας, αλλά υλοποιεί την αρχή της εγγύτητας ως προς τις εφαρμοζόμενες δημόσιες πολιτικές.

Παράλληλα, αναπτύσσονται οριζόντιες μορφές οργάνωσης και διοικητικών σχέσεων, με γνώμονα την αρχή της επικουρικότητας, που συνεπάγεται την ύπαρξη κέντρων λήψης αποφάσεων και υλοποίησης δημόσιων πολιτικών σε τοπικό επίπεδο, που συντονίζουν τη δράση των επιμέρους δημόσιων υπηρεσιών. Ειδικότερα, όσον αφορά τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, η πολιτικοδιοικητική τους υπόσταση συνδέεται με την υποχρέωσή τους να αναλάβουν συγκεκριμένες ευθύνες και καθήκοντα σε θέματα τοπικού ενδιαφέροντος και συμφέροντος, κατ' εξοχήν σε πεδία όπου η κάλυψη ζωτικών αναγκών των κατοίκων μπορεί να εξυπηρετηθεί αποτελεσματικότερα μέσω της ενεργοποίησής τους, όπως στις επιμέρους εκφάνσεις των φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού». [20]

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του σχεδίου νόμου «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης» προς τη Βουλή των Ελλήνων, «το παρόν σχέδιο νόμου εξειδικεύει και υλοποιεί βασικές συνταγματικές επιταγές για τη συγκρότηση της τοπικής αυτοδιοίκησης σε δύο λειτουργικές βαθμίδες, με μονάδες που διαθέτουν το κατάλληλο μέγεθος και καθίστανται ικανές να διαχειριστούν τις τοπικές υποθέσεις, αλλά και να αναλάβουν την τοπική διεκπεραίωση αρμοδιοτήτων που συνιστούν αποστολή του Κράτους». [21]

Στο ίδιο σχέδιο νόμου επισημαίνεται ότι «τοπική αυτοδιοίκηση που δεν διαθέτει το απαραίτητο μέγεθος ή στερείται τους αναγκαίους για την εκπλήρωση της αποστολής της πόρους, τείνει να εκφυλιστεί σε φορέα με συμβολικό ή/και διεκδικητικό χαρακτήρα. Μια τοπική αυτοδιοίκηση χωρίς επιχειρησιακή ικανότητα, τείνει να ασχολείται με την εσωτερική της αναπαραγωγή και τη μεσίτευση τοπικών

[20] Κοντιάδης, Απιστούλας, [2006], σελ. 215 - 216

[21] Αιτιολογική έκθεση Ν. 3852/2010

συμφερόντων σε άλλα επίπεδα άσκησης της εξουσίας και όχι με την επίλυση των τοπικών προβλημάτων από δημοκρατικά νομιμοποιημένα και πολιτικά υπεύθυνα και υπόλογα, έναντι των τοπικών κοινωνιών, όργανα. Η αναδιάρθρωση της αυτοδιοίκησης σε λειτουργική κλίμακα αποτελεί επίσης προϋπόθεση για τη διοικητική και οικονομική της αυτοτέλεια, η οποία κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα. Ο προτεινόμενος νόμος μεριμνά για τη μεταφορά ανθρώπινων και οικονομικών πόρων αντίστοιχων προς το ευρύ φάσμα αρμοδιοτήτων που μεταφέρονται στην αυτοδιοίκηση, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Συντάγματος αλλά και του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας. Ιδιαίτερη βαρύτητα αποδίδεται στην προώθηση της διαφάνειας, αλλά και στην ενίσχυση της πολιτικής λογοδοσίας και την αναβάθμιση της πολιτικής εκπροσώπησης των κατοίκων όλων των οικισμών της χώρας, μέσω ενός ισχυρού συστήματος δημοτικής αποκέντρωσης και συμμετοχής».

[22]

Στοχεύει, επίσης, ο εν λόγω νόμος, σύμφωνα με τον εισηγητή, να μειώσει την «απόσταση» μεταξύ πολιτών και κράτους μέσα από την ενδυνάμωση του ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης τόσο με ενίσχυση των διοικητικών της υποδομών όσο και μέσω της μεταβίβασης οικονομικών πόρων από το κεντρικό κράτος σε αυτή.

«Οι νέοι δήμοι, με τους κατάλληλους ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους, θα μπορούσαν πλέον να αναλάβουν ένα ευρύ φάσμα αρμοδιοτήτων που θα έπρεπε, σε ένα σύγχρονο κράτος, να ασκούνται κοντά στον πολίτη και με επίγνωση των τοπικών ιδιαιτεροτήτων. Αυτοί οι νέοι δήμοι θα μπορούσαν να ανταποκριθούν στη νέα μεγάλη πρόκληση για την αυτοδιοίκηση της χώρας μας, δηλαδή, την ανάληψη σημαντικού και ενεργού ρόλου ως προς την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών. Μέσα από τη Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης αποσκοπούν, τελικά, «στην εξοικονόμηση πόρων των φορολογούμενων πολιτών μέσω του περιορισμού του αριθμού των ΟΤΑ και των νομικών τους προσώπων και στην εξορθολογισμένη διαχείριση. Ταυτόχρονα, το σημαντικότερο πλεονέκτημα της Νέας Αρχιτεκτονικής είναι η αναπτυξιακή της προοπτική. Η συγκρότηση και λειτουργική αυτοδυναμία των νέων ΟΤΑ τους καθιστά ικανούς να διευκολύνουν, να ενθαρρύνουν και να στηρίζουν την ανάληψη τοπικών πρωτοβουλιών, να καταστούν, δηλαδή, βασικός συντελεστής της τοπικής ανάπτυξης. Θα πρόκειται για μια ανάπτυξη νέου

[22] Αιτιολογική έκθεση Ν. 3852/2010

τύπου που τα κύρια χαρακτηριστικά της θα βασίζονται στην αξιοποίηση των τοπικών και περιφερειακών συγκριτικών πλεονεκτημάτων, στο σεβασμό στο περιβάλλον και στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής». [23]

«Το «Πρόγραμμα Καλλικράτης» δεν περιορίζεται σε μια βαθμίδα ή μια κατηγορία φορέων αυτοδιοίκησης και αποκεντρωμένης διοίκησης. Η εξέλιξη αυτή εναρμονίζει και το ελληνικό μοντέλο διακυβέρνησης στο θεσμικό κεκτημένο του νομικού και πολιτικού πολιτισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης των κρατών και των Περιφερειών. Σε αυτό το κεκτημένο, θεμελιώδη ρόλο διαδραματίζει η αρχή της επικουρικότητας και το τεκμήριο της αρμοδιότητας υπέρ της αποκέντρωσης και της αυτοδιοίκησης, σύμφωνα με τα οποία, η ανάπτυξη μιας περιοχής, η ικανοποίηση και η διευθέτηση τοπικών αναγκών δεν μπορούν παρά να προέρχονται από όργανα και θεσμούς που έχουν ειδικό και άμεσο δεσμό με το τοπικό στοιχείο, γνωρίζουν τα προβλήματα, βιώνουν τις ανάγκες, ελέγχουν και κυρίως ελέγχονται αποτελεσματικότερα.

Με το «Πρόγραμμα Καλλικράτης» επιχειρείται η διοικητική, οικονομική, πολιτική αλλά και ηθική επαναθεμελίωση της αυτοδιοίκησης, καθώς επίσης και η αποκέντρωση αρμοδιοτήτων, αλλά και η αποκέντρωση πόρων και προσωπικού και η αποκέντρωση ευθύνης και λογοδοσίας. Μέτρο για την αξιολόγηση της επιτυχίας του Προγράμματος είναι η αναβάθμιση της καθημερινότητας του πολίτη, η ενίσχυση της επαγγελματικής δράσης και της επιχειρηματικότητας, η αναβάθμιση του ρόλου των αιρετών και των συνθηκών εργασίας των εργαζόμενων της αυτοδιοίκησης, η σωστή διαχείριση των δημόσιων πόρων και η συμβολή στη δημοσιονομική ανάταξη και την αναπτυξιακή επανεκκίνηση της χώρας μας». [24]

«Με το «Πρόγραμμα Καλλικράτης» θεμελιώνεται εκ νέου η Πρωτοβάθμια Αυτοδιοίκηση με λιγότερους και ισχυρότερους Δήμους σε όλη τη χώρα, οι οποίοι χωροθετούνται με βάση αντικειμενικά (γεωγραφικά, δημογραφικά, αναπτυξιακά κ.ά.) κριτήρια, ικανοί για να ανταποκριθούν στις σύγχρονες απαιτήσεις, να αξιοποιούν δυναμικά την τεχνολογία και τις σύγχρονες μεθόδους διοίκησης, έτοιμοι να

[23] Αιτιολογική έκθεση Ν. 3852/2010

[24] Αιτιολογική έκθεση Ν. 3852/2010

υποδεχθούν διευρυμένες αρμοδιότητες, ιδίως από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, στους τομείς όπως παιδεία, πρόνοια, υγεία, απασχόληση, έκδοση οικοδομικών αδειών και πολεοδομικών εφαρμογών». [25]

2.1.1 Αρμοδιότητες νέων Δήμων

«Οι πρόσθετες αρμοδιότητες, οι οποίες ασκούνταν από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και για τις οποίες καταβλήθηκε προσπάθεια να ενταχθούν στους ήδη διαμορφωμένους, από το άρθρο 75 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, θεματικούς τομείς αρμοδιοτήτων, απονέμονται στους νέους Δήμους με πρόσθετο κριτήριο την αρχή της εγγύτητας των παρεχόμενων, προς τον πολίτη, υπηρεσιών και με γνώμονα το χαρακτήρα της υπόθεσης ως τοπικής, κατά συνεκτίμηση των διευρυμένων διοικητικών ορίων των νέων Δήμων. Οι Δήμοι ασκούν, σε τοπικό επίπεδο, κρατικού χαρακτήρα αρμοδιότητες, οι οποίες τους ανατέθηκαν για την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών, όπως προβλέπεται από την παράγραφο II του άρθρου 75 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων». [26]

Ειδικότερα :

«1. ΜΕΤΑΦΕΡΟΜΕΝΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ

- Στον τομέα της Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης εντάσσεται σειρά άμεσης άσκησης αρμοδιοτήτων που ενισχύουν σημαντικά το πεδίο της Κοινωνικής Πρόνοιας. Με τον τρόπο αυτό διευρύνεται το πλαίσιο παρέμβασης των Δήμων της Χώρας στην εφαρμογή προνοιακού χαρακτήρα πολιτικών, κατά τα πρότυπα των εθνικών συστημάτων Κοινωνικής Πρόνοιας χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ενδεικτικώς, θα πρέπει να μνημονευθούν οι αρμοδιότητες για την έκδοση πιστοποιητικών οικονομικής αδυναμίας, τη δωρεάν παραχώρηση της χρήσης οικημάτων, ένεκα απορίας ή

[25] <http://www.ypes.gr/el/>

[26] <http://www.ypes.gr/el/>

για άλλους σοβαρούς λόγους, τη χορήγηση κάρτας αναπηρίας, την ευθύνη της διαδικασίας καταβολής επιδομάτων σε όσους έχουν σοβαρά προβλήματα υγείας (τυφλοί, κωφάλαλοι, ανασφάλιστοι, παραπληγικοί, κ.ά.), καθώς και την αναγνώριση δικαιούχων στεγαστικής συνδρομής. Με γνώμονα την αποτελεσματικότερη άσκηση των αρμοδιοτήτων, που σχετίζονται με την προστασία της υγείας, προβλέπεται η μεταφορά αρμοδιοτήτων του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης από τις Δ.Υ.Π.Ε. στους δήμους, με ιδιαίτερη έμφαση στις Μονάδες Πρωτοβάθμιας Υγείας (Μ.Π.Υ.). Η μεταφορά θα γίνει με Προεδρικό Διάταγμα, το οποίο θα εκδοθεί το αργότερο εντός διετίας και θα περιλαμβάνει πέραν της μεταφοράς των αρμοδιοτήτων, μεταφορά αντίστοιχων υπηρεσιών και οργανικών θέσεων, ενώ θα προβλέπει, παραλλήλως, και μετάταξη του υπηρετούντος προσωπικού. Επίσης παρέχεται η δυνατότητα υλοποίησης προγραμμάτων δημόσιας υγιεινής, που οργανώνονται από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας ή από άλλα Υπουργεία, το κόστος των οποίων βαρύνει απευθείας τον προϋπολογισμό του αντίστοιχου Υπουργείου, εκτάκτων προγραμμάτων δημόσιας υγείας, τα οποία εκτελούνται με έκτακτη χρηματοδότηση, καθώς και προγραμμάτων δημόσιας υγείας που χρηματοδοτούνται από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης, ανατίθεται η αρμοδιότητα οργάνωσης της διενέργειας εμβολιασμών, η τήρηση κανόνων υγιεινής των δημόσιων και ιδιωτικών σχολείων και ο ορισμός ιατρών προς εξέταση επαγγελματιών και εργαζομένων σε καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος για τη χορήγηση βιβλιαρίων υγείας.

- Στον τομέα Παιδείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού οι Δήμοι καθίστανται αρμόδιοι, κυρίως, για την **εκπόνηση και εκτέλεση** προγραμμάτων διά βίου μάθησης στο πλαίσιο του αντίστοιχου περιφερειακού σχεδιασμού, για τη στέγαση των δημόσιων σχολικών μονάδων, είτε με ανέγερση κτιρίων (πλην Περιφέρειας Ν. Αττικής), είτε με μίσθωση, για θέματα σχετικά με τη λειτουργία των σχολείων, τη μεταφορά των μαθητών, την οργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων για μαθητές, την κατανομή πιστώσεων στις Σχολικές Επιτροπές για την επισκευή και συντήρηση σχολικών κτιρίων, τον καθορισμό κοινωφελούς χρήσης σχολικών κτιρίων σε περίπτωση παύσης της λειτουργίας τους, καθώς και το

διορισμό διοικήσεων ιδρυμάτων που χορηγούν υποτροφίες. Επίσης, με σχετική κοινή υπουργική απόφαση προβλέπεται η άσκηση εποπτείας των δήμων επί εθνικών αθλητικών κέντρων, ο προσδιορισμός των οποίων θα γίνει στο πλαίσιο της ανωτέρω Κ.Υ.Α. κατά αντιστοιχία προς τη χωρική αρμοδιότητα του οικείου δήμου, όπου εδρεύει το αθλητικό κέντρο.

2.ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΘΕΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ

Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 5 του άρθρου 95, σε όσους δήμους λειτουργούν αποκεντρωμένες υπηρεσίες των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων με αρμοδιότητες της παρ. 1 του ίδιου άρθρου, οι υπηρεσίες αυτές καταργούνται και οι αρμοδιότητες τους, από 1.1.2011, ασκούνται από τους αντίστοιχους δήμους. Η στελέχωση των οικείων υπηρεσιών των ανωτέρω δήμων γίνεται με μετάταξη των υπαλλήλων των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων που υπηρετούν στις καταργούμενες κατά το προηγούμενο εδάφιο υπηρεσίες. Το προσωπικό τους μετατάσσεται στον αντίστοιχο δήμο, όπου λειτουργούσε η καταργούμενη αποκεντρωμένη νομαρχιακή υπηρεσία, με ανάλογη εφαρμογή της διαδικασίας που ορίζεται στις παραγράφους 1 έως και 7 του άρθρου 257 του νόμου.

Οι σχετικές διατάξεις του Καλλικράτη περί μετατάξεων του προσωπικού δίνουν την δυνατότητα :

- α.** της εθελοντικής μετάταξης
- β.** της αυτοδίκαιης εκ του νόμου μετάταξης
- γ.** της μετάταξης μετά από αίτημα του οικείου δήμου

3. ΑΣΚΗΣΗ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ – ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

Η άσκηση των αρμοδιοτήτων θα γίνεται από τον ΟΤΑ, στον οποίο λειτουργούσε η υπηρεσία. Το προσωπικό της μετατάσσεται στον αντίστοιχο δήμο, όπου λειτουργούσε η καταργούμενη αποκεντρωμένη νομαρχιακή υπηρεσία, με ανάλογη εφαρμογή της διαδικασίας που ορίζεται στις παραγράφους 1 έως και 7 του άρθρου 257 του νόμου.

Σε περίπτωση κατά την οποία σε δήμους δεν υφίστανται υπηρεσιακές μονάδες, με επάρκεια υλικοτεχνικής υποδομής και προσωπικού, προς άσκηση των πρόσθετων αρμοδιοτήτων που έχουν απονεμηθεί σ' αυτούς, περιλαμβανομένων και των τεχνικών υπηρεσιών, οι σχετικές αρμοδιότητες, σε επίπεδο παροχής πλήρους διοικητικής υποστήριξης, δια των αντίστοιχων υπηρεσιών τους, ασκούνται, υποχρεωτικώς, από τον δήμο της έδρας του νομού ή από τυχόν υφιστάμενο εγγύτερο δήμο εντός των ορίων του ίδιου νομού.

Η προτεινόμενη διάταξη αποσκοπεί στη διασφάλιση των αναγκαίων οργανωτικών και λειτουργικών υποδομών των διοικητικών μονάδων, ώστε να καταστεί εφικτή η άσκηση των πρόσθετων αρμοδιοτήτων που απονέμονται στους Δήμους, με πρωταρχικό, πάντοτε, στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση του πολίτη». [27]

2.1.2 Οικονομικοί πόροι των νέων Δήμων

Σύμφωνα με το άρθρο 102 παρ. 2 εδ. α' του Συντάγματος «Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης έχουν διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια». [28] Επιπλέον, στην παρ. 5 εδ. γ' του ίδιου άρθρου του Συντάγματος προβλέπεται πως «Κάθε μεταβίβαση αρμοδιοτήτων από κεντρικά ή περιφερειακά όργανα του Κράτους προς την τοπική αυτοδιοίκηση συνεπάγεται και τη μεταφορά των αντίστοιχων πόρων». [29]

«Ο Ν. 3852/2010 μεριμνά για τη μεταφορά ανθρώπινων και οικονομικών πόρων αντίστοιχων προς το ευρύ φάσμα αρμοδιοτήτων που μεταφέρονται στην αυτοδιοίκηση, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Συντάγματος αλλά και του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας». [30]

[27] <http://www.yypes.gr/el/>

[28] Σύνταγμα της Ελλάδος, [2008]

[29] Σύνταγμα της Ελλάδος, [2008]

[30] Αιτιολογική έκθεση Ν. 3852/2010

Έτσι λοιπόν οι οικονομικοί πόροι των Δήμων προέρχονται, εκτός από τα τακτικά και έκτακτα έσοδά τους, και από τους Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους (ΚΑΠ), οι οποίοι αφορούν υφιστάμενες και νέες αρμοδιότητες. Ειδικότερα :

«**Τακτικά έσοδα** είναι αυτά που προέρχονται από α) θεσμοθετημένους υπέρ αυτών πόρους β) τα εισοδήματα της κινητής και ακίνητης περιουσίας γ) ανταποδοτικά τέλη και δικαιώματα δ) φόρους, τέλη, δικαιώματα και εισφορές και ε) τοπικά δυνητικά τέλη, δικαιώματα και εισφορές. **Έκτακτα έσοδα** είναι αυτά που προέρχονται από α) δάνεια, δωρεές, κληροδοτήματα και κληρονομίες β) διάθεση, εκοίηση και εν γένει εκμετάλλευση περιουσιακών στοιχείων γ) συμμετοχή σε επιχειρηματική δραστηριότητα δ) τα κάθε είδους πρόστιμα ή άλλες διοικητικές κυρώσεις και ε) κάθε άλλη πηγή». [31]

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του Ν. 3852/2010 (Πρόγραμμα «Καλλικράτης»), «οι Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (Κ.Α.Π.) των Δήμων προέρχονται από τις παρακάτω πηγές εσόδων του Κρατικού Προϋπολογισμού :

α) το 20% των συνολικών εσόδων των ετήσιων εισπράξεων από το Φόρο Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων (Φ.Ε.Φ.Ν.Π.).

β) το 12% των συνολικών εσόδων των ετήσιων εισπράξεων από το Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.).

γ) το 50% των συνολικών εσόδων των ετήσιων εισπράξεων από το Φόρο Ακίνητης Περιουσίας.

Τα παραπάνω φορολογικά έσοδα καλύπτουν το σημερινό κόστος των κρατικών επιχορηγήσεων (Κ.Α.Π.) προς την πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση και το κόστος των αρμοδιοτήτων που της μεταφέρθηκαν από την 1^η Ιανουαρίου 2011. Ειδικότερα, πέραν των προβλέψεων του κρατικού προϋπολογισμού για τους Δήμους (ΚΑΠ ΣΑΤΑ λοιπές αποδόσεις, ΚΕΠ, ΔΕΥΑ, δαπάνες μερικής απασχόλησης) καλύπτεται το κόστος των βοηθημάτων υγειονομικής περίθαλψης και επιδομάτων κοινωνικής πρόνοιας, της μεταφοράς των μαθητών και της δακοκτονίας. Επίσης, καλύπτονται οι δαπάνες του προσωπικού των πολεοδομικών υπηρεσιών που μεταφέρονται στους Δήμους, οι δαπάνες του προσωπικού που διαχειρίζεται τα

[31] Ν. 3463/2006

βοηθήματα υγειονομικής περίθαλψης καθώς και οι δαπάνες προσωπικού των ΤΥΔΚ, οι οποίες καταργούνται». [32]

2.2 Εφαρμογή κοινωνικής πολιτικής από Ο.Τ.Α .

«Η άσκηση κοινωνικής πολιτικής από φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης έχει διαμορφωθεί τις τελευταίες δεκαετίες στο πλαίσιο της αποκέντρωσης του κράτους. Ο ρόλος των δήμων ως προς την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών με “τοπικό” χαρακτήρα αναδείχθηκε ως κεντρικός, προκειμένου να καλύπτονται αποτελεσματικότερα οι ανάγκες των τοπικών κοινωνιών διορθώνοντας τις γνωστές αγκυλώσεις του κράτους. Οι προκλήσεις ήταν πολλές, τα προβλήματα στο σχεδιασμό και την εφαρμογή δεν έλειψαν και τα τελευταία χρόνια το κράτος διαρκώς προβαίνει σε δομικές μεταρρυθμίσεις στην τοπική αυτοδιοίκηση, παλαιότερα με το Σχέδιο «Καποδίστριας» και πρόσφατα με το Πρόγραμμα «Καλλικράτης». [33]

«Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής ουσιαστικά διαμορφώθηκε αφενός μέσα από την ενίσχυση του ρόλου του «τοπικού κράτους» στο πλαίσιο της ανασύνταξης του κράτους, καθώς και μέσω της ανάπτυξης διαδικασιών αποκέντρωσης αρμοδιοτήτων και πόρων προς την Τοπική Αυτοδιοίκηση, αφετέρου με τη δημιουργία θεσμικών δυνατοτήτων (π.χ. ίδρυση δημοτικών επιχειρήσεων) για την προώθηση αναπτυξιακών πρωτοβουλιών. Εκτός από τις παραπάνω διοικητικές μεταρρυθμίσεις, καθοριστικός παράγοντας για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής από την τοπική αυτοδιοίκηση ήταν και η μετατόπιση του κέντρου βάρους της άσκησης κοινωνικής πολιτικής από την (κεντρική) κρατική ευθύνη σε τοπικό επίπεδο.

Οι παραπάνω πολιτικές χαρακτηρίζονται από ποικιλομορφία των παρεμβάσεων, οι οποίες αναπτύσσονται ανομοιόμορφα στις διαφορετικές περιοχές (δήμους, νομούς), χωρίς να λαμβάνονται υπ’ όψιν οι τοπικές ιδιαιτερότητες και προτεραιότητες. Συνήθως αποτελούν προϊόν των ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων, τις οποίες οι ΟΤΑ εκμεταλλεύονται ως ευκαιρία άντλησης πόρων, επιχειρώντας να

[32] Αιτιολογική έκθεση Ν. 3852/2010

[33] Θελερίτη, [2010]

υλοποιήσουν δράσεις κοινωνικού χαρακτήρα». [34]

Η εφαρμογή πολιτικών τοπικής ανάπτυξης στα πλαίσια της αποκέντρωσης σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο απαιτεί την ενίσχυση του ρόλου του τοπικού κράτους και ειδικότερα των δήμων και των περιφερειών της χώρας. Ρόλος που μεγιστοποιείται ως προς την επίτευξη των αποτελεσμάτων του κατά την χρονική περίοδο που διανύουμε, καθώς η οικονομική κρίση των τελευταίων ετών μεταβάλλει δεδομένα δεκαετιών που σχετίζονται με τις αλλαγές των εργασιακών σχέσεων και την αύξηση των δεικτών της ανεργίας, τις αλλαγές στην ασφάλιση, στην αύξηση του αριθμού ατόμων που κινδυνεύουν με εργασιακό ή κοινωνικό αποκλεισμό ή τον έχουν υποστεί ήδη. Επιπλέον, καθίστανται αναγκαίες πολιτικές προνοιακών ή επιδοματικών παροχών και εισάγονται νέες μορφές συνεργασίας μεταξύ ιδιωτικού τομέα και δημοσίου, καθώς ο δεύτερος σε πολλές περιπτώσεις δεν δύναται να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις και τις προκλήσεις του νέου κοινωνικοοικονομικού περιβάλλοντος, κυρίως λόγω έλλειψης οικονομικής δυνατότητας.

Στον τομέα της ανεργίας λόγω της απώλειας θέσεων και της αύξησης των δεικτών της ανεργίας, οι δήμοι της χώρας καλούνται να εφαρμόσουν πολιτικές ανακούφισης για μεγάλα τμήματα του πληθυσμού που βιώνουν τη φτώχεια, εξαιτίας της απώλειας της εργασίας τους ή τη σφοδρή μείωση των εισοδημάτων τους. Κατά κύριο λόγο από τις κοινωνικές και οικονομικές αυτές αλλαγές πλήττονται οι νέοι, οι γυναίκες και οι ηλικιωμένοι. Οι μεταβολές αυτές υπονομεύουν την κοινωνική συνοχή και κατ' επέκταση την ευημερία των πολιτών και της χώρας εν γένει, οδηγώντας στον κοινωνικό αποκλεισμό διαρκώς και περισσότερα τμήματα του πληθυσμού.

«Κοινωνικός αποκλεισμός δεν σημαίνει μόνο έλλειψη εισοδήματος και παραγωγικών πόρων για την εξασφάλιση ελάχιστων ορίων αξιοπρεπούς διαβίωσης, αλλά και περιορισμένη πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, υγειονομικής περίθαλψης, στέγης, κοινωνικές διακρίσεις και εν τέλει αδυναμία συμμετοχής στην οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική ζωή. Στην εξαιρετικά δύσκολη αυτή πραγματικότητα που ζούμε, το κράτος θα έπρεπε να δώσει ιδιαίτερο βάρος στην

[34] Θελερίτη, [2010]

άσκηση της κοινωνικής πολιτικής, να δώσει βάρος και να στηρίξει τα ασθενέστερα κοινωνικά στρώματα, τους πολίτες που δεν χάνουν απλά ένα μέρος του εισοδήματός τους, αλλά αντιμετωπίζουν πρόβλημα επιβίωσης». [35]

Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες η τοπική αυτοδιοίκηση δύναται και υποχρεούται να παρέμβει ουσιαστικά μέσω ευρωπαϊκών ή άλλων χρηματοδοτήσεων, σχεδιάζοντας και υλοποιώντας προγράμματα κοινωνικής πολιτικής. «Οφείλει να προσφέρει στους πολίτες που έχουν ανάγκη κοινωνική βοήθεια και αλληλεγγύη. Οφείλει να τους προσφέρει ένα σύνολο ολοκληρωμένων υπηρεσιών, που θα στηρίζουν τις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, που θα καταπολεμούν τον κοινωνικό αποκλεισμό, θα δίνουν τη δυνατότητα συμμετοχής σε όλες τις δραστηριότητες και θα συμβάλλουν στη δημιουργία μια σύγχρονης τοπικής κοινωνίας δικαίου. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι εξ ορισμού πιο κοντά στο επίπεδο της δημιουργίας των τοπικών προβλημάτων και μπορεί να αναπτύξει αποτελεσματικότερες τεχνικές και να χειριστεί καλύτερα την επίλυση των προβλημάτων κοινωνικής φύσης. Πρέπει, λοιπόν, η Τοπική Αυτοδιοίκηση να αναπτύξει μηχανισμούς στήριξης της οικογένειας, του παιδιού, των νέων, των αναπήρων, των ηλικιωμένων, των ατόμων που βρίσκονται σε κατάσταση ακραίας φτώχειας, των ευπαθών κοινωνικών ομάδων. Πρέπει να αναπτύξει ολοκληρωμένες δομές και λειτουργίες κοινωνικής φροντίδας, κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης». [36]

Στα πλαίσια του αποκεντρωμένου κράτους που δημιουργήθηκε τόσο λόγω του ευρωπαϊκού σχεδιασμού όσο και λόγω του γεγονότος ότι εδώ και δεκαετίες είχε καταστεί αναγκαία η εφαρμογή πολιτικών από τους ΟΤΑ εξαιτίας της άμεσης σχέσης τους με τα τοπικά ζητήματα αλλά και της δυσκολίας του κεντρικού κράτους να αντιμετωπίσει άμεσα ζητήματα της περιφέρειας, αφού καθεμιά από αυτές ήταν ιδιαίτερη και ξεχωριστή, η κοινωνική πολιτική ασκείται τις τελευταίες δεκαετίες από την τοπική αυτοδιοίκηση. Η πολιτική αυτή υλοποιείται μέσω της προσφοράς κοινωνικών υπηρεσιών, με στόχο τη βελτίωση της ζωής των πολιτών και την επίλυση ζητημάτων, που αφορούν στην ίδια την επιβίωσή τους, ειδικά τα τελευταία

[35] <http://www.okpapa.gr>

[36] <http://www.okpapa.gr>

χρόνια, που η οικονομική κρίση έχει προκαλέσει την όξυνση των κοινωνικών και των οικονομικών προβλημάτων.

«Το μοντέλο κοινωνικής παρέμβασης των ΟΤΑ στηρίζεται στη διάκριση μεταξύ των οργάνων που σχεδιάζουν και των οργάνων που υλοποιούν και παρέχουν κοινωνικές υπηρεσίες. Η άσκηση κοινωνικής πολιτικής στους ΟΤΑ ανήκει στα πολιτικά πρόσωπα. Οι αποφάσεις, δηλαδή, λαμβάνονται από τα Δημοτικά Συμβούλια, ενώ συνήθως ο/η Δήμαρχος και ο/η Αντιδήμαρχος ορίζονται ως υπεύθυνοι για την άσκηση της κοινωνικής πολιτικής στο Δήμο (ως πρόεδροι του οργανισμού, των ΝΠΔΔ και των Δημοτικών Επιχειρήσεων).

Ο τρόπος άσκησης της κοινωνικής πολιτικής πραγματοποιείται με τη δημιουργία δομών που σχεδιάστηκαν με αφορμή τα ευρωπαϊκά προγράμματα, από πρωτοβουλίες των ΟΤΑ (π.χ. ΚΑΠΗ) και δομών που προήλθαν από την κεντρική διοίκηση στους ΟΤΑ (π.χ. παιδικοί σταθμοί).

Οι νέοι Δήμοι αναλαμβάνουν τις αρμοδιότητες της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης ως προς την παροχή επιδομάτων, την άδεια ίδρυσης και εποπτείας ιδρυμάτων πρόνοιας, παιδικών σταθμών και επιχειρήσεων περίθαλψης ηλικιωμένων και ΑΜΕΑ, καθώς επίσης δημόσιας υγείας και υγιεινής .

Η άσκηση της κοινωνικής πολιτικής θα πραγματοποιείται μέσω της “υπηρεσιακής μονάδας άσκησης κοινωνικής πολιτικής”, κοινωνική υπηρεσία ενός νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου για τομείς κοινωνικής προστασίας, αλληλεγγύης και παιδείας, μετά τη συγχώνευση των νομικών προσώπων που παρέχουν κοινωνικές υπηρεσίες στους Δήμους και μιας κοινωφελούς επιχείρησης, μετά τη συγχώνευση των κοινωφελών επιχειρήσεων των συνενωμένων Δήμων.

Σήμερα φαίνεται η αξία της ύπαρξης ισχυρού κοινωνικού κράτους, το οποίο μπορεί να ελαχιστοποιεί τις συνέπειες της παγκόσμιας ύφεσης και να διασφαλίζει την κοινωνική συνοχή. Υπάρχει η ανάγκη αυξημένης κοινωνικής προστασίας, ενώ η αλληλεγγύη ξεφεύγει από τα στενά όριά της και μετουσιώνεται σε θεσμικές πολιτικές στήριξης και ενίσχυσης των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού. Γίνεται επιβεβλημένη η ανάγκη ενίσχυσης του κοινωνικού εισοδήματος των πολιτών, με τη θέσπιση μέτρων και πολιτικών που εγγυώνται την κοινωνική ασφάλεια και διευρύνουν τα όρια του

κοινωνικού κράτους. Είναι απαραίτητη η θετική αντιμετώπιση μιας νέας πολυπολιτισμικότητας, που φέρνει η μετανάστευση και η συνεχής αλλαγή της σύνθεσης του τοπικού πληθυσμού σε κάθε πόλη». [37]

Στους περισσότερους δήμους, μετά την εφαρμογή του Προγράμματος «Καλλικράτης», σχεδιάστηκαν δράσεις και εφαρμόστηκαν προγράμματα, τα οποία ανταποκρίνονται στα προβλήματα των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού, καθώς μεταβιβάστηκαν αρμοδιότητες που επέτρεψαν το σχεδιασμό αυτό. Ενδεικτικά παρακάτω αναφέρονται κάποιες από τα προγράμματα αυτά :

- «Σύγχρονο σύστημα παιδικής μέριμνας και στήριξης της εργαζόμενης οικογένειας, με παιδικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς, οι οποίοι παρέχουν υψηλού επιπέδου προσχολική αγωγή και φροντίδα όλες τις ημέρες και τις ώρες που έχει ανάγκη η Ελληνική οικογένεια.
- Μετατροπή των προγραμμάτων Βοήθεια στο Σπίτι, Μονάδες Κοινωνικής Μέριμνας και Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων σε υπηρεσίες.
- Συμβουλευτικά κέντρα για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών.
- Δημιουργία και συμμετοχή σε διαδημοτικά δίκτυα υγείας.
- Κέντρα Πρόληψης της Εξάρτησης από Ναρκωτικά και Προαγωγής της Υγείας.
- Δράσεις για τα ΑμεΑ με την οργάνωση δομών κοινωνικής ένταξης, επαγγελματικής κατάρτισης και τα Διαμερίσματα Αυτόνομης Διαβίωσης των ΑμεΑ.
- Υποστήριξη των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού με την προώθηση προγραμμάτων συμβουλευτικής.
- Πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας με την ίδρυση Δημοτικών Ιατρείων.
- Τράπεζες Αίματος και δίκτυα εθελοντισμού και κοινωνικής αλληλεγγύης.
- Στήριξη των μεταναστών με την οργάνωση των Συμβουλίων Ένταξης Μεταναστών και των Σχολείων Εκμάθησης Ελληνικής Γλώσσας.
- Συμβολή στην ομαλή λειτουργία της αγοράς με τη λειτουργία Γραφείων

[37] Σφήκας, Δημόπουλος, [2012]

Καταναλωτών.

- Δημιουργία κοινωνικών Παντοπωλείων.
- Προώθηση πολιτικών και δράσεων στην απασχόληση και την επιχειρηματικότητα». [38]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΕ ΔΗΜΟΥΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Έως και σήμερα δεν είναι αρκετοί εκείνοι οι δήμοι της χώρας, που έχουν προβλέψει στους οργανισμούς λειτουργίας τους διευθύνσεις κοινωνικής υπηρεσίας, γεγονός που καταδεικνύει, είτε την έλλειψη πολιτικής βούλησης από πλευράς δημοτικών αρχών, παρά το γεγονός ότι οι σχετικές αρμοδιότητες έχουν μεταβιβαστεί στους δήμους από το κεντρικό κράτος, είτε την αδυναμία οργάνωσης μιας τέτοιας διεύθυνσης. Ωστόσο, σε πολλούς δήμους της χώρας, μέσω των οργανισμών τους, υφίστανται τμήματα κοινωνικής μέριμνας με αρμοδιότητες που άπτονται κοινωνικών προβλημάτων αλλά και ανάλογων κοινωνικών δράσεων.

«Οι ΟΤΑ στο υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο οργανώνουν τις παρεχόμενες υπηρεσίες, είτε μέσω της σύστασης νομικών προσώπων (ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ, δηλαδή δημοτικές επιχειρήσεις, αναπτυξιακές εταιρίες ή αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες), είτε μέσω της σύστασης κοινωνικής υπηρεσίας, η οποία λειτουργεί στον εσωτερικό κορμό του δήμου. Η επιλογή της πρώτης ή της δεύτερης οργανωτικής μορφής παροχής των κοινωνικών υπηρεσιών σε κάθε ΟΤΑ εξαρτάται από τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που σχετίζονται με τις διαδικασίες σύστασης, την ευελιξία κατά τη λειτουργία και τις χρηματοοικονομικές προϋποθέσεις». [39]

[38] Σφήκας, Δημόπουλος, [2012]

[39] Θελερίτη, [2010]

Σε κάθε περίπτωση, αναπτύσσονται δράσεις και εφαρμόζονται πολιτικές από τους περισσότερους δήμους της χώρας, παρά τις δυσκολίες, σε πολλές περιπτώσεις, συνθήκες (λόγω μείωσης ή και έλλειψης πόρων, καθώς και έλλειψης εξειδικευμένου προσωπικού), που πραγματικά στηρίζουν μεγάλες ομάδες πληθυσμού, που βιώνουν τον εργασιακό και ασφαλιστικό αποκλεισμό, την αδυναμία πρόσβασης και συμμετοχής σε κοινωνικά προγράμματα, την έλλειψη κοινωνικής προστασίας (ηλικιωμένα άτομα, ανήμποροι πολίτες, μετανάστες).

«Αναπτύσσονται, λοιπόν, διάφορες δομές τέτοιου τύπου υποστηριγμένες από τη χρηματοδότηση της Ε.Ε., μέσω των πιλοτικών προγραμμάτων κοινωνικής επιχειρηματικότητας (Λαμπρόπουλος κ.α., 2012). Δεν είναι τυχαίο ότι περισσότερες από 500 μη κυβερνητικές οργανώσεις δραστηριοποιούνται σήμερα στην Ελλάδα, σύμφωνα με την Υπηρεσία Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας του Υπουργείου Εξωτερικών. Για παράδειγμα, στο επιχειρησιακό πρόγραμμα με τίτλο «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», ο τέταρτος Θεματικός Άξονας Προτεραιότητας με τίτλο «Πλήρης ενσωμάτωση του συνόλου του ανθρωπίνου δυναμικού σε μια κοινωνία ίσων ευκαιριών», ο οποίος συγχρηματοδοτείται από το ευρωπαϊκό κοινωνικό ταμείο (ΕΚΤ), θέτει σα βασικό στόχο τη «Δημιουργία δικτύου κοινωνικής ασφάλειας κατά του κοινωνικού αποκλεισμού», με βασικό σκοπό τη διασφάλιση της πρόσβασης όλων των κοινωνικών ομάδων σε βασικές υπηρεσίες, όπως ιατρική περίθαλψη, η στέγαση και εκπαίδευση. Επισημαίνεται δε ότι το πρόγραμμα ορίζει τους άμεσα ωφελούμενους (άστεγοι, άτομα ευρισκόμενα σε κατάσταση φτώχειας / απειλούμενα από φτώχεια, ανασφάλιστα άτομα με πολύ χαμηλό ετήσιο εισόδημα ή άτομα που διαθέτουν βιβλιάριο απορίας, κ.λ.π.) και τους έμμεσα ωφελούμενους, που θα προσληφθούν για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Εξετάζοντας τις πρωτοβουλίες για την πλήρωση του κενού, που αφήνει η υποχρηματοδότηση του κράτους πρόνοιας, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η επίσημη τάση σαν απάντηση στην όξυνση του κοινωνικού προβλήματος δημιουργεί δομές αλληλεγγύης με ποικίλα σχήματα και παραλλαγές, οι οποίες προωθούνται μέσω του κράτους, της Ε.Ε., διεθνών οργανισμών, επιχειρήσεων, δήμων, περιφερειών, της εκκλησίας, καθώς και ΜΚΟ». [40]

[40] Τριανταφυλλοπούλου, Σαγιάς, [2014]

Σύμφωνα με την εισήγηση του Προέδρου της Επιτροπής Κοινωνικής Πολιτικής, Απασχόλησης και Αλληλεγγύης της ΚΕΔΕ στο συνέδριο της ΚΕΔΕ του 2012, «η Τοπική Αυτοδιοίκηση το 2012 λειτουργεί 4.449 δομές που απευθύνονται στο σύνολο του πληθυσμού της χώρας, ενώ οι δημοτικές δομές για παιδική προστασία, Βοήθεια στο σπίτι, ΚΗΦΗ, ΙΑΚ Ρομά και δομές ΑΜΕΑ εξυπηρετούν 171.390 οικογένειες. Στο σύνολο των κοινωνικών δομών εργάζονται 19.297 εργαζόμενοι». [41]

Επιπλέον, επισημάνθηκε πως «στους περισσότερους Δήμους προβλέπεται η συγκρότηση οργανωμένης Κοινωνικής Υπηρεσίας, η οποία σε συνδυασμό με τα δημοτικά Νομικά Πρόσωπα ασκεί αρμοδιότητες κοινωνικής πολιτικής. Ανοικτό παραμένει το ζήτημα της παράλληλης μεταβίβασης οικονομικών πόρων και στελέχωσης των κοινωνικών υπηρεσιών. Από τα εκατοντάδες κοινωνικά στελέχη των Νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων, ελάχιστα έχουν έρθει στους Δήμους, ενώ παρανόμως η πλειοψηφία έχει μεταφερθεί στις Περιφέρειες και στις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις». [42]

Από τα στοιχεία της ΚΕΔΕ του 2012 που προαναφέρθηκαν έως το 2016, η τοπική αυτοδιοίκηση, κάτω από αντίξοες συνθήκες, συνέχισε να στηρίζει ανάλογες δράσεις με κοινωνικό περιεχόμενο, προκειμένου να αντιμετωπίσει τα οξυμένα προβλήματα των πολιτών. Όπως αναφέρει ο Διευθύνων Σύμβουλος της Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ), Θεόδωρος Γκοτσόπουλος, στην ενημερωτική ημερίδα με θέμα «Χρηματοδότηση Κοινωνικών Δομών των Δήμων», που πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2016, «η τοπική αυτοδιοίκηση, την τελευταία εξαετία, παρά τη μεγάλη μείωση των πόρων της, προσπάθησε να σταθεί δίπλα στους πολίτες και στις μεγάλες κοινωνικές τους ανάγκες». [43]

Στα πλαίσια της προσπάθειας αυτής στηρίχθηκε ο θεσμός «Βοήθεια στο σπίτι», ο οποίος είχε ήδη αρχίσει να εφαρμόζεται από τα τέλη της δεκαετίας του 1990 και «καθιερώθηκε από την ανάγκη συμπαράστασης του Κράτους προς τα άτομα της

[41] Δανηλίδης, [2012]

[42] Δανηλίδης, [2012]

[43] Γκοτσόπουλος, [2016]

τρίτης ηλικίας, τα οποία επιθυμούν να τύχουν των κοινωνικών υπηρεσιών, ως ανήμπορα άτομα, στο σπίτι τους. Ο θεσμός σε ό,τι αφορά την Πολιτεία διέπεται από διατάξεις που ορίζουν την υποχρεωτικότητα εκ μέρους του Κράτους, ενώ σε ό,τι αφορά τον ιδιωτικό τομέα οι νομικές διατάξεις επιτρέπουν την παροχή των υπηρεσιών με αμοιβές που καθορίζονται από τις αρμόδιες αρχές και τα ασφαλιστικά ταμεία. Η άσκηση τέτοιων πολιτικών εκ μέρους της Πολιτείας δίνει τη δυνατότητα στα δοκιμαζόμενα άτομα να επιβιώνουν, να είναι ανεξάρτητα και ακόμη να είναι ενεργοί πολίτες. Σημειώνεται ότι η πολιτική της «Φροντίδας στο σπίτι», όπως λεγόταν παλαιότερα, υφίσταται σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με διαφορετικούς άξονες και μέτρα και με την τάση, σήμερα, να μεταφέρονται οι αρμοδιότητες στα αυτοδιοικητικά επίπεδα διοίκησης και οι χρηματοδοτήσεις του προγράμματος να υλοποιούνται με χρηματικούς πόρους δράσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης». [44]

Προς την ίδια κατεύθυνση, θεσμοθετήθηκε με το Ν. 4368/2016 μια νέα διοικητική δομή, τα «Κέντρα Κοινότητας», η οποία είναι δυνατό να συστήνεται και να λειτουργεί στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης α΄ βαθμού. Σύμφωνα με το Θεόδωρο Γκοτσόπουλο, «τα Κέντρα αυτά φιλοδοξούν να αποτελέσουν ένα βασικό εργαλείο ενημέρωσης και βοήθειας στους πολίτες, εγκατεστημένα σε κάθε Δήμο, σε απόλυτη συνεργασία με τις κοινωνικές υπηρεσίες τους. Άλλωστε, στόχος είναι τα Κέντρα Κοινότητας να αποτελέσουν κανονική δημοτική υπηρεσία». [45]

«Σκοπός του Κέντρου Κοινότητας είναι η υποστήριξη του οικείου Ο.Τ.Α. στην εφαρμογή πολιτικών κοινωνικής προστασίας και στην ανάπτυξη ενός τοπικού σημείου αναφοράς για την υποδοχή, εξυπηρέτηση και διασύνδεση των πολιτών με όλα τα Κοινωνικά Προγράμματα και Υπηρεσίες Κοινωνικής Αλληλεγγύης, που υλοποιούνται στην περιοχή λειτουργίας του Κέντρου Κοινότητας.

Τα Κέντρα Κοινότητας αποτελούν τον βασικό “πυρήνα” διευρυμένων υπηρεσιών τύπου «OneStopShop», με εξατομικευμένη ολιστική προσέγγιση, τα

[44] Λαδιάς, [2014], σελ. 151

[45] Γκοτσόπουλος, [2016]

οποία, υποστηρίζοντας ή συνεργώντας με τη Διεύθυνση Κοινωνικών Υπηρεσιών του Ο.Τ.Α., θα ενισχύσουν τις ευρύτερες πολιτικές που ήδη υλοποιούνται ή προγραμματίζονται, όπως η καθολική εφαρμογή του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης (που προβλέπεται να ξεκινήσει σταδιακά μέσα στο 2016 και να εφαρμοστεί σε εθνικό επίπεδο από τον Ιανουάριο του 2017), το πρόγραμμα του ΤΕΒΑ, οι ρυθμίσεις του Ν. 4320/2015 για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης, η εφαρμογή ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης σε συνεργασία με τον ΟΑΕΔ και την Γ.Γ. Δια Βίου Μάθησης κ.ά.

Περαιτέρω, τα ανωτέρω Κέντρα, τα οποία εντάσσονται στο συνολικότερο στρατηγικό σχέδιο της Ελληνικής Πολιτείας και του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, για τη δημιουργία ενός ενιαίου Εθνικού Μηχανισμού για το συντονισμό των πολιτικών κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής προστασίας, ενσωματώνουν τα Γραφεία Διαμεσολάβησης του Δικτύου Δομών για την Αντιμετώπιση της Φτώχειας, καθώς και τις λειτουργίες εξειδικευμένων κέντρων για ειδικές κατηγορίες του πληθυσμού (π.χ. Κέντρα Ρομά, Κέντρα Μεταναστών, κ.ά.)). [46]

3.1 Μελέτη περίπτωσης : Δήμος Αρταίων

Ο Δήμος Αρταίων, στα πλαίσια της κοινωνικής του πολιτικής και ειδικότερα της προσπάθειας περιορισμού των κοινωνικών προβλημάτων, ενέκρινε, με την υπ' αριθμ. 320/29.8.2016 απόφασή του (αριθμός πρακτικού 17/2016) Σχέδιο Δράσης για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

«Το εν λόγω Σχέδιο Δράσης αφορά την προετοιμασία και συστηματική αντιμετώπιση του φαινομένου της φτώχειας, καθώς και την εφαρμογή δράσεων κοινωνικής ενσωμάτωσης, όπως αυτές θα εφαρμοστούν για το Δήμο Αρταίων. Λήφθηκαν υπ' όψιν οι προϋποθέσεις, οι κατευθύνσεις και οι προβλέψεις του ΕΣΠΑ της νέας προγραμματικής περιόδου 2014 - 2020 και λοιπών συμπληρωματικών πόρων, καθώς και το Στρατηγικό Σχέδιο Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας

[46] Κάϊλα, Σιατίτσα, [2016]

Ηπείρου.

Το Σχέδιο Δράσης διαρθρώνεται ως ακολούθως, ως προς τα κυριότερα σημεία του :

Αρχικά γίνεται ανάλυση των δημογραφικών τάσεων, των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του πληθυσμού και οι συνθήκες διαβίωσής του. Ακολουθεί η καταγραφή των χαρακτηριστικών των ανέργων ενώ δίνονται και στοιχεία σχετικά με την οικονομική κατάσταση των κατοίκων. Με τον τρόπο αυτό καταφέρνουμε να προσδιορίσουμε τους ωφελούμενους προκειμένου να αιτιολογηθούν οι προτεινόμενες δράσεις. Στη συνέχεια αποτυπώνονται οι υφιστάμενες κοινωνικές δομές του Δήμου Αρταίων και παρουσιάζονται οι δράσεις που θα πραγματοποιηθούν σε επίπεδο Δήμου Αρταίων για την καταπολέμηση της φτώχειας και την προώθηση της κοινωνικής ένταξης στο Δήμο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α. ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΡΤΑΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ, ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΘΕ ΜΟΡΦΗΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

1. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΜΕ ΚΙΝΔΥΝΟ ΦΤΩΧΕΙΑΣ

Ο Δήμος Αρταίων αποτελεί το δεύτερο μεγαλύτερο Δήμο της Περιφέρειας Ηπείρου. Σ' αυτόν βρίσκεται η πρωτεύουσα του Νομού Άρτας και αποτελείται σήμερα, από τους πρώην Δήμους Αμβρακικού, Αρταίων, Βλαχερνών, Ξηροβουνίου και Φιλοθέης, με πληθυσμό 43.166 κατοίκους και καλύπτει έκταση 402,3 τ.χλμ. (Απογραφή 2011).

Με βάση τις απογραφές που διενεργεί η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), από το 1981 έως το 2011, επισημαίνεται ότι ο πληθυσμός της Περιφερειακής Ενότητας Άρτας σημείωσε σημαντική μείωση, μεγέθους 15% κατά την τελευταία δεκαετία, καταγράφοντας το δυσμενέστερο ποσοστό από όλες τις περιφερειακές ενότητες της Περιφέρειας Ηπείρου. (ΕΛΣΤΑΤ 1981-1991-2001-2011)

Η Περιφερειακή Ενότητα Άρτας διαθέτει πληθυσμό που ανέρχεται στα 67.877 άτομα, ενώ ο Δήμος Αρταίων με 43.166 άτομα αποτελεί το 64% του συνολικού

πληθυσμού της ενότητας εκ των οποίων 21.216 άνδρες και 21.950 γυναίκες (ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή Πληθυσμού 2011).

2. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ ΜΕ ΚΙΝΔΥΝΟ ΦΤΩΧΕΙΑΣ

Είναι γνωστό ότι η φτώχεια και ο αποκλεισμός συμβαδίζουν με τις άσχημες συνθήκες διαβίωσης. Σύμφωνα με την έρευνα εισοδήματος και συνθηκών διαβίωσης των νοικοκυριών έτους 2013 (Περίοδος αναφοράς εισοδήματος 2012) υπάρχουν ορισμένοι δείκτες από τους οποίους προκύπτει η στέρηση βασικών αγαθών και υπηρεσιών. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγεται : οι δυσκολίες ανταπόκρισης στην πληρωμή πάγιων λογαριασμών, η οικονομική αδυναμία για διατροφή θρεπτικής αξίας, η έλλειψη ΙΧ επιβατηγού αυτοκινήτου, η ικανοποιητική θέρμανση, η ύπαρξη εσωτερικής τουαλέτας στην κατοικία.

3. ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΤΑΣ

Πίνακας 3.1 : Μεταβολή ανεργίας 2005 - 2015 ανά Νομό Περιφέρειας Ηπείρου

ΝΟΜΟΣ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΑΡΤΗΣ	16,1	10,7	12,6	10,9	11,9	12,8	18,8	29,4	34,5	35,4	31,1
*ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ											
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	10,6	9,3	8,7	9,8	11,3	11,4	15,8	22,9	28,1	26,6	22,9
ΠΡΕΒΕΖΗΣ	9,3	11,6	13,6	11,5	10,5	13,4	12,7	12,6	20,1	20,2	23,4

*Για το νομό Θεσπρωτίας δεν δίνονται εκτιμήσεις, λόγω μεγάλου δειγματοληπτικού σφάλματος.

Πηγή : ΕΛΣΤΑΤ 2011

4. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΤΟΙΚΩΝ

Η Περιφέρεια Ηπείρου αποτελεί σε όρους Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος την φτωχότερη Περιφέρεια της Ελλάδας και ενδοπεριφερειακά σε σχέση με το κατά κεφαλήν εισόδημα «φτωχότερη» είναι η Άρτα, η οποία εμφανίζει και το μεγαλύτερο ποσοστό πληθυσμού που ζει σε κίνδυνο φτώχειας. Στη Περιφερειακή Ενότητα Άρτας καταγράφονται 19.864 άτομα με εισόδημα μέχρι 6.000 € γεγονός που συνεπάγεται ότι βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας. Η προσέγγιση αυτή σε συνδυασμό με τον πληθυσμό της που ανέρχεται σε 67.877 άτομα, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το

ποσοστό του πληθυσμού που ζει με κίνδυνο φτώχειας εκτιμάται τουλάχιστον σε 29,26%. Ακολουθεί η ΠΕ Θεσπρωτίας με 28,7%, η ΠΕ Πρέβεζας με 27,6% και η ΠΕ Ιωαννίνων με 17,7% (ΓΓΠΣ 2012 - Κατανομή μισθωτών ανά κλιμάκιο μηνιαίων καθαρών αποδοχών από την κύρια απασχόληση).

Ο Δήμος Αρταίων ανήκει σε έναν από τους 17 Δήμους – θύλακες υψηλής και μακροχρόνιας ανεργίας, όπου εφαρμόζεται το Πιλοτικό Πρόγραμμα της Κοινωφελούς εργασίας, χρονικής διάρκειας οχτώ (8) μηνών. Σύμφωνα μ' αυτό θεωρούνται 3.340 μακροχρόνια άνεργοι και ορίζονται ως ωφελούμενοι οι 334.

Επιπλέον ο Δήμος Αρταίων, με βάση πληθυσμιακών κριτηρίων, δεικτών φτώχειας και ποσοστού ανεργίας, ανήκει σε έναν από τους 30 Δήμους, που έχει επιλεγεί για την εφαρμογή του Πιλοτικού Προγράμματος του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης (ΚΕΑ). Σύμφωνα με το Υπουργείο Εργασίας οι δικαιούχοι υπολογίζονται περίπου στους 3.000 στο δήμο Αρταίων.

Στο πρόγραμμα Τ.Ε.Β.Α. (Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας για τους Απόρους) της Επισιτιστικής και Βασικής Υλικής Συνδρομής, παρέχονται στους ωφελούμενους φρούτα και τρόφιμα. Μέσα από τις 1.159 οικογένειες που ωφελήθηκαν υπήρξαν 561 παιδιά ηλικίας έως 17 ετών. Από τα ΚΕΠ δε του Δήμου Αρταίων, σε όλες τις Δημοτικές ενότητες, έχουν εκδοθεί 1.335 κάρτες σίτισης (Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου Αρταίων).

5. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ, ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Χρήσιμα στοιχεία που απεικονίζουν την κοινωνική κατάσταση του Δήμου εντοπίστηκαν μέσα από τις υφιστάμενες κοινωνικές δομές. Συγκεκριμένα τόσο από την κοινωνική υπηρεσία και τα Νομικά Πρόσωπα και τις επιχειρήσεις του Δήμου, όσο και από διάφορες υπηρεσίες και φορείς που δραστηριοποιούνται στη πόλη της Άρτας.

Αρχικά αναφέρονται οι δομές του Δήμου Αρταίων.

- Από το **Αυτοτελές Τμήμα της Κοινωνικής Προστασίας του Δήμου Αρταίων** αποδεικνύεται :

1. Σε 609 άτομα, κατοίκους του Δήμου, χορηγούνται επιδόματα ΑμεΑ (βαριάς αναπηρίας, παραπληγικών τετραπληγικών, τυφλότητας, βαριάς νοητικής υστέρησης κ.ά.) και απροστάτευτων παιδιών από το σύνολο των 1.050 σε επίπεδο Νομού.
2. Μέχρι 31.3.2016 είχαν εκδοθεί 251 βιβλιάρια ανασφαλιστών.
3. Στο Κέντρο Συμβουλευτικής υποστήριξης γυναικών, έχουν απευθυνθεί 150 γυναίκες εκ των οποίων οι 115 είναι χαμηλού οικονομικού επιπέδου και από αυτές οι 98 είναι άνεργες.
4. Ωφελήθηκαν 1.160 οικογένειες μέσα από το πρόγραμμα του ΤΕΒΑ.
5. Υλοποιείται το Πρόγραμμα του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης και διανομής τροφίμων του ΤΕΒΑ.
6. Υλοποιείται το πρόγραμμα της Κάρτας Σίτισης.
7. Το Κοινωνικό Φροντιστήριο που ήδη εφαρμόζεται από το Δήμο σε συνεργασία με τους Ιδιοκτήτες των Φροντιστηρίων Μέσης Εκπαίδευσης εξυπηρετεί 15 περίπου μαθητές της Γ' Λυκείου (παιδιά απόρων οικογενειών) στα υπάρχοντα τμήματα των Φροντιστηρίων, αποφεύγοντας και τον κοινωνικό αποκλεισμό των μαθητών.
8. Παρέχεται επίδομα απορίας.
9. Παρέχονται δωρεάν ξύλα για θέρμανση (για σόμπα και τζάκι) σε άπορες οικογένειες.
10. Δίνονται τρόφιμα ή ένα ποσό για αγορά τροφίμων στις άπορες οικογένειες κάθε χρόνο την περίοδο των Χριστουγέννων και του Πάσχα.
11. Δίνονται ξηρά τρόφιμα και ρούχα σε απόρους, από αυτά που συλλέγει η Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου από τους πολίτες και τις διάφορες δράσεις της.
12. Σε συνεργασία με επιχειρήσεις εστίασης της πόλης μας, δίνεται έτοιμο φαγητό σε περίπου 5 άτομα καθημερινά, διαφορετικά κάθε φορά.

13. Υλοποιεί δράσεις συλλογής τροφίμων για άπορες οικογένειες ελλήνων και μεταναστών.

Αξιίζει να αναφερθεί ότι η Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου Αρταίων είναι η μοναδική στον Νομό Άρτας και καλύπτει κοινωνικά και τους άλλους τρεις (3) Δήμους του Νομού.

- Από τη **Δημοτική Κοινοφελή Επιχείρηση του Δήμου Αρταίων (ΔΗΚΕΛΑ):**
 1. Υλοποιείται το πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι» σε όλες τις δημοτικές ενότητες (πέντε (5) συνολικά δομές).
 2. Λειτουργούν τρία (3) Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (δύο στην Άρτα και ένα στη Γραμμενίτσα) και έχουν δημιουργηθεί για να λειτουργήσουν τον Σεπτέμβριο άλλα δύο (2) στην Άρτα (περιοχή Τριγώνου) και στην Ανέζα για να καλυφθούν οι ανάγκες της περιοχής.
 3. Λειτουργεί ένα ΚΔΑΠ - ΜΕΑ το οποίο απασχολεί 30 άτομα σε δύο βάρδιες (πρωινή - απογευματινή) και ο αριθμός των απασχολούμενων ατόμων υπερβαίνει τη δυναμικότητα του κέντρου. Δεν καλύπτονται οι ανάγκες της περιοχής και υπάρχει σοβαρό πρόβλημα.
- Από το **Ν.Π.Δ.Δ. «Κέντρο Κοινωνικής Μέριμνας – Παιδείας – Αθλητισμού – Πολιτισμού» του Δήμου Αρταίων :**
 1. Λειτουργεί το Κ.Α.Π.Η. (Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων) του Δήμου Αρταίων από το οποίο παρέχονται υπηρεσίες σε περίπου 630 ηλικιωμένους άνω των 60 ετών. Τα μέλη του ΚΑΠΗ εξυπηρετεί γιατρός σε συνεργασία του Δήμου Αρταίων με το Κέντρο Υγείας Καλεντίνης.
 2. Λειτουργούν συνολικά 12 Βρεφονηπιακοί - Παιδικοί σταθμοί εξυπηρετώντας 513 παιδιά από τις 662 αιτήσεις.
- Από τη **Δ.Ε.Υ.Α. (Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης - Αποχετευσης) του Δήμου Αρταίων :**
 1. Υπάρχει ειδικό τιμολόγιο για τις ευπαθείς ομάδες, όπου παρέχεται έκπτωση 50% στην κατανάλωση νερού από το πρώτο κυβικό για τις εξής ομάδες καταναλωτών:

- ✓ Πολύτεκνοι μέχρι και το 24ο έτος του μικρότερου τέκνου της οικογένειας.
 - ✓ Τρίτεκνοι για όσο διάστημα έχει η οικογένεια τρία προστατευόμενα τέκνα.
 - ✓ Τα πολυμεταγγιζόμενα άτομα που πάσχουν από μεσογειακή ή δρεπανοκυταρική αναιμία.
 - ✓ Τα άτομα που υπόκεινται σε αιμοκάθαρση.
 - ✓ Οι ανάπηροι με αναπηρία από 80% και άνω.
- **Από την Αρταίων Δημοτική Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ (Α.Δ.Α.Ε. ΟΤΑ) :**
 1. Έχουν υλοποιηθεί προγράμματα Τοπικών Πρωτοβουλιών για Ευάλωτες Κοινωνικές Ομάδες (ΤΟΠΕΚΟ).
 - **Από τις Σχολικές Επιτροπές του Δήμου Αρταίων :**
 1. Δίνεται κολατσιό σε μαθητές απόρων οικογενειών με διακριτικότητα σε συνεργασία με τα Κυλικεία και τους διευθυντές των σχολείων, έτσι ώστε να μην υπάρχουν υποσιτιζόμενοι μαθητές.
 2. Δίνονται φρούτα σε μαθητές σχολείων σε συνεργασία με ομάδες παραγωγών.
 3. Δίνονται ρούχα και παιχνίδια σε μαθητές απόρων οικογενειών με διακριτικότητα σε συνεργασία με τους διευθυντές των σχολείων.
 - **Ο Δήμος Αρταίων** συμμετέχει στο Εθνικό Διαδημοτικό Δίκτυο Υγιών Πόλεων και στον Σύνδεσμο Ιαματικών Λουτρών Ελλάδος.
 - **Ο Δήμος Αρταίων** έχει συστήσει **Ταμείο Κοινωνικής Αλληλεγγύης** μέσα από το οποίο συμβάλει στην ανακούφιση των ευπαθών ομάδων.
 - Τέλος **ο Δήμος Αρταίων** έχει συστήσει και λειτουργεί το Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών.

Επίσης ο Δήμος Αρταίων προτίθεται :

α) να δημιουργήσει παιδική χαρά για ΑμεΑ,

- β) να δημιουργήσει περισσότερες θέσεις στάθμευσης για ΑμεΑ,
- γ) να βελτιώσει την προσβασιμότητα των ΑμεΑ σε όλες τις δημόσιες υποδομές,
- δ) να ιδρύσει Ομάδα Εθελοντισμού για θέματα κοινωνικής αλληλεγγύης,
- ε) να προωθήσει την δράση «Καφέ σε Αναμονή» που ξεκίνησε το 2016,
- στ) να δημιουργήσει Δομή Κοινωνική Αλληλεγγύης στην Κοινωνική του Υπηρεσία
- ζ) να υλοποιήσει Ολοκληρωμένο Σχέδιο για την Ανεργία στο Δήμο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΡΤΑΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ, ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΘΕ ΜΟΡΦΗΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

1. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ – «ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ» ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Η Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης του Δήμου Αρταίων λαμβάνει υπ' όψιν τόσο τα συμπεράσματα που εξάγονται από την αναλυτική παρουσίαση της υφιστάμενης κατάστασης του Δήμου σε σχέση με τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό καθώς και τις κατευθύνσεις των ευρωπαϊκών, εθνικών και περιφερειακών πολιτικών για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, οι βασικές προκλήσεις για την Κοινωνική Ένταξη, την Καταπολέμηση της Φτώχειας και κάθε Μορφής Διακρίσεων στο Δήμο Αρταίων είναι :

Πρόκληση 1 : Στήριξη του εισοδήματος πολιτών του Δήμου Αρταίων με υψηλό κίνδυνο φτώχειας και χωρίς επαρκείς πόρους για την κάλυψη αναγκών, ώστε να διασφαλίζεται ένα αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο.

Ο Δήμος Αρταίων θα συντονίσει μια σειρά ενεργειών, ώστε να καταφέρει τόσο με ίδια μέσα όσο και με την αξιοποίηση ποικίλων χρηματοδοτικών εργαλείων, με τελικό στόχο την άμεση εισοδηματική ενίσχυση των ευπαθών ομάδων, τη χορήγηση αγαθών και την ταυτόχρονη διασύνδεση ωφελουμένων με κοινωνικές δομές, όπως χαρακτηριστικά συμβαίνει με την εφαρμογή του πιλοτικού

προγράμματος για Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης (πρώην Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα), το οποίο μεταξύ άλλων περιοχών της χώρας εφαρμόζεται και στην Άρτα.

Πρόκληση 2: Βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών που διαβιούν σε νοικοκυριά με ελλείψεις βασικών ανέσεων και αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της φτώχειας ή του κοινωνικού αποκλεισμού.

Κρίνεται σκόπιμη η ίδρυση και λειτουργία κοινωνικών δομών που διασφαλίζουν την πρόσβαση σε βασικά αγαθά, καθώς και την απρόσκοπτη πρόσβαση των πολιτών που χρήζουν βοήθειας σε τρόφιμα και ρουχισμό. Επιπλέον, κρίνεται επιτακτική η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των ΡΟΜΑ.

Πρόκληση 3: Βελτίωση των συνθηκών πρόσβασης σε υπηρεσίες, ώστε να είναι δυνατή η παροχή συμβουλών, υγειονομικής περίθαλψης, φροντίδας, ψυχολογικής και κοινωνικής αποκατάστασης σε ανθρώπους που έχουν ιδιαίτερη ανάγκη από τέτοιου είδους υπηρεσίες και δεν έχουν τα μέσα ή τη γνώση να ωφεληθούν από αυτές.

Αντικείμενο των στοχευμένων δράσεων για την ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης αποτελεί και η ενίσχυση της προσβασιμότητας συγκεκριμένων σε δυσμενή κατάσταση πληθυσμιακών ομάδων σε υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής φροντίδας. Απαραίτητος κρίνεται ο συντονισμός ενεργειών που θα συμβάλουν άμεσα στην εξάλειψη των ανισοτήτων πρόσβασης. Ωφέλιμη, χαρακτηριστικά, θα ήταν η αναβάθμιση με νέες τεχνολογίες πληροφορικής για την καλύτερη εξυπηρέτηση των ωφελουμένων. Σχετικά με την παροχή υπηρεσιών υγείας, ο τομέας απαιτεί σημαντικές διεργασίες και κρίνεται απαραίτητη η ανάπτυξη νέων μοντέλων και μεθόδων για την υποστήριξη των ατόμων που έχουν οδηγηθεί σε απώλεια ασφαλιστικής κάλυψης και διαβιούν κάτω από το όριο της φτώχειας.

Πρόκληση 4: Προώθηση της ισότητας των ευκαιριών των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού που αντιμετωπίζουν το φάσμα του κοινωνικού αποκλεισμού

Η ισότητα των φύλων και η εξάλειψη του κοινωνικού αποκλεισμού αποτελούν προτεραιότητα για τη δημιουργία μιας υγιούς κοινωνίας. Περιθωριοποιημένες ομάδες πληθυσμού (πχ ΡΟΜΑ) και περιθωριοποιημένα

μεμονωμένα άτομα, μετανάστες και γυναίκες που είναι θύματα βίας γίνονται προτεραιότητα και πρόκειται να λάβουν ιδιαίτερη υποστήριξη για την επίτευξη ομαλής ενσωμάτωσης αυτών στην κοινωνία.

Πρόκληση 5: Εντατικοποίηση της προσπάθειας σύνδεσης των ανέργων που αντιμετωπίζουν υψηλό κίνδυνο φτώχειας, με την αγορά εργασίας μέσω ενεργητικών μέτρων απασχόλησης

Ο Δήμος Αρταίων, προς τη στήριξη αυτών των ομάδων υψηλού κινδύνου φτώχειας προγραμματίζεται ένα σύνολο ενεργειών, συμμετέχοντας ήδη στο πιλοτικό έργο της Νέας Κοινωνικής Εργασίας για 17 δήμους στον ελλαδικό χώρο, που μαστίζονται από την ανεργία.

2.ΧΡΟΝΙΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ

Η Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη στο Δήμο Αρταίων θα εφαρμοστεί εντός της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 και ειδικότερα το διάστημα 2015-2020. Η ολοκλήρωση διαχειριστικά λήγει το 2023, όταν είναι εξάλλου και η καταληκτική ημερομηνία επιλεξιμότητας των δαπανών της προγραμματικής περιόδου 2014-2020.

Κάποιες δράσεις θα υλοποιηθούν και με ίδιους πόρους του Δήμου Αρταίων, λαμβάνοντας υπόψη τις μικρές πλέον οικονομικές δυνατότητες των Δήμων, αφού έχει μειωθεί περίπου 65% η χρηματοδότησή τους από το Κεντρικό Κράτος αλλά και οι δημότες αδυνατούν να ανταποκριθούν στις οικονομικές υποχρεώσεις τους προς τους Δήμους (π.χ. δημοτικά τέλη, νερό κτλ).

3.ΔΡΑΣΕΙΣ ΑΝΑ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ

- 1. Ανάπτυξη / Βελτίωση Κοινωνικού Παντοπωλείου**
- 2. Ανάπτυξη Δομής Παροχής Συσσιτίου**
- 3. Ανάπτυξη Κοινωνικού Φαρμακείου**

- 4. Ανάπτυξη Κοινωνικού Ιατρείου**
- 5. Ανάπτυξη Κοινωνικού Φυσικοθεραπευτηρίου**
- 6. Ανάπτυξη Κοινωνικού Λαχανόκηπου**
- 7. Ανάπτυξη Υποστηριζόμενων Διαμερισμάτων**
- 8. Ίδρυση Κέντρου Κοινότητας**

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

- 1. Λειτουργία ΚΕΠ Υγείας Δήμου Αρταίων**
- 2. Ενίσχυση του Γενικού Νοσοκομείου Άρτας**
- 3. Ανάπτυξη δικτύου προστασίας της υγείας των πολιτών του Δήμου**

Το δίκτυο θα αναπτυχθεί από την Περιφέρεια Ηπείρου και θα περιλαμβάνει και τον Δήμο Αρταίων σε αυτό.
- 4. Ανάπτυξη νέων δομών βρεφονηπιακών σταθμών**
- 5. Δημιουργία μονάδας εξειδικευμένου κέντρου Alzheimer**
- 6. Δημιουργία μονάδας και εξειδικευμένου κέντρου για εξαρτημένα άτομα**
- 7. Δημιουργία Κέντρου Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων**
- 8. Ανάπτυξη Κέντρου Δημέρευσης-Ημερήσιας Φροντίδας για Άτομα με Ειδικές Ανάγκες**
- 9. Λειτουργία Δομών «Βοήθειας στο Σπίτι»**

Σκοπός του προγράμματος Βοήθεια στο Σπίτι είναι η παραμονή ατόμων της τρίτης ηλικίας καθώς και ατόμων με κινητικά ή άλλα ειδικά προβλήματα (ΑμεΑ), στο οικείο φυσικό ή κοινωνικό τους περιβάλλον, η αποφυγή χρήσης ιδρυματικής φροντίδας ή καταστάσεων κοινωνικού αποκλεισμού, η εξασφάλιση αξιοπρεπούς και υγιούς διαβίωσης, η διατήρηση της συνοχής της οικογένειας τους και η βελτίωση της ποιότητας ζωής τους.

Το Πρόγραμμα Βοήθεια στο Σπίτι στο Δήμο Αρταίων υλοποιείται μέσω της Δημοτικής Κοινωφελούς Επιχείρησης Δήμου Αρταίων ΑΕ (ΔΗΚΕΔΑ ΑΕ) και εξυπηρετεί 380 ωφελούμενους ηλικιωμένους. Υπάρχει αυξημένη ανάγκη για επέκταση του προγράμματος, ώστε να παρέχονται υπηρεσίες σε άτομα με αναπηρίες τα οποία δεν μπορούν να αυτοεξυπηρετηθούν.

10. Λειτουργία ΚΑΠΗ

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ

- 1. Υλοποίηση παρεμβάσεων που περιλαμβάνονται στο Περιφερειακό Επιχειρησιακό Σχέδιο για την κοινωνική ένταξη των ΡΟΜΑ και αφορούν τους τομείς «Απασχόληση – επαγγελματική κατάρτιση», «Εκπαίδευση» καθώς και «Οριζόντια Θέματα» σχετικά με την ένταξη των ΡΟΜΑ**
- 2. Κέντρα Κοινότητας / One Stop Shops**

Σκοπός της Δράσης Λειτουργίας του Κέντρου Κοινότητας στο Δήμο Αρταίων είναι η προώθηση της ένταξης ευπαθών και ευάλωτων ομάδων, η διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής, η άρση εμποδίων πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας και η ενεργοποίηση για πρόσβαση στην απασχόληση. Το Κέντρο Κοινότητας θα βασίζεται στη συνεργασία με Υπηρεσίες και Δομές του Δήμου Αρταίων, όπως τον ΟΑΕΔ, το Κοινωνικό Παντοπωλείο-Δομή Παροχής Συσσιτίου, το Κοινωνικό Φαρμακείο κλπ (Παραπομπές αιτημάτων στον ΟΑΕΔ, εφαρμογές προγραμμάτων της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης και Νέας Γενιάς). Συγκεκριμένα, το Κέντρο Κοινότητας θα δραστηριοποιηθεί στα εξής πεδία :

- Υποδοχή, Ενημέρωση, Υποστήριξη των πολιτών
- Συνεργασία με Υπηρεσίες και Δομές
- Παροχή Υπηρεσιών που θα αποσκοπούν στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και θα διασφαλίζουν την κοινωνική ένταξη των ωφελουμένων.

Ωφελούμενοι της δομής Κέντρου Κοινότητας Δήμου Αρταίων είναι οι πολίτες που κάνουν συστηματική χρήση των υπηρεσιών και

παροχών των κέντρων κοινότητας και οι οποίοι έχουν καταγραφεί στο ηλεκτρονικό πληροφοριακό , αποκτώντας μοναδικό αριθμό αναφοράς. Πιο συγκεκριμένα, ωφελούμενοι από την ενέργεια είναι πολίτες που κατοικούν στον τόπο λειτουργίας και παρέμβασης του Κέντρου Κοινότητας, και κατά προτεραιότητα, οι ωφελούμενοι του Προγράμματος «Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης», καθώς και άτομα και οικογένειες που διαβιούν σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, άνεργοι/ες, παιδιά και άτομα που βιώνουν καταστάσεις αποκλεισμού, μετανάστες, δικαιούχοι διεθνούς προστασίας, αιτούντες άσυλο, ΑΜΕΑ, Ρομά και γενικότερα ευάλωτες ομάδες πληθυσμού όπως ορίστηκαν στο πρώτο μέρος του σχεδίου δράσης.

3. Λειτουργία Κέντρου Δημέρευσης-Ημερήσιας Φροντίδας για Άτομα με Ειδικές Ανάγκες

4. Λειτουργία Κέντρου Δημιουργικής Απασχόλησης για παιδιά με ειδικές ανάγκες

Στο Δήμο Αρταίων λειτουργεί το Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης για παιδιά με ειδικές ανάγκες και υλοποιείται από τη Δημοτική Κοινοφελή Επιχείρηση Δήμου Αρταίων (ΔΗΚΕΔΑ).

5. Λειτουργία Δομής και Υπηρεσιών της Δημόσιας Διοίκησης προς Όφελος των Γυναικών για την Καταπολέμηση της Βίας – Συμβουλευτικό Κέντρο Δήμου Αρταίων

Στο πλαίσιο της παρούσας Πράξης προβλέπεται η συνέχιση της λειτουργίας του Συμβουλευτικού Κέντρου (ΣΚ) Δήμου Αρταίων.

6. Η προώθηση της αποτελεσματικής εφαρμογής της αρχής της απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκειότητας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού και σεβασμός της αρχής της απαγόρευσης των διακρίσεων βάσει των λόγων που προβλέπονται στο άρθρο 21 του Χάρτη

7. Πρόληψη και καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, της ομοφοβίας και άλλων μορφών μη ανοχής
8. Προαγωγή και προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες
9. Προώθηση της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών και προαγωγή της συνεκτίμησης της διάστασης του φύλου
10. Πρόληψη και καταπολέμηση κάθε μορφής βίας κατά παιδιών, νέων και γυναικών, καθώς και άλλων ομάδων κινδύνου, ιδίως ομάδων που κινδυνεύουν να υποστούν βία σε στενές σχέσεις, και προστασία των θυμάτων τέτοιας μορφής βίας
11. Προώθηση και προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού
12. Παράλληλη στήριξη παιδιών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο Δήμο Αρταίων

Το Υπουργείο Παιδείας και η Περιφέρεια Ηπείρου θα προβούν σε ενέργειες για την παράλληλη στήριξη παιδιών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και θα συμπεριληφθεί και ο Δήμος Αρταίων.

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Λειτουργία δομών βρεφονηπιακών σταθμών
2. Λειτουργία ΚΔΑΠ (Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών)
3. Ολοκληρωμένη δέσμη δράσεων για την αναβάθμιση προσόντων και δεξιοτήτων των ωφελούμενων του Δήμου Αρταίων
4. Ενίσχυση της έναρξης επιχειρηματικής δραστηριότητας στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας
5. Υποστήριξη υφιστάμενων κοινωνικών επιχειρήσεων
6. Ενέργειες εξειδικευμένης κατάρτισης σχετικά με τα βασικά στοιχεία του θεσμικού πλαισίου, της λειτουργίας και βιωσιμότητας της κοινωνικής επιχείρησης αλλά και στοιχείων σε σχέση με το συγκεκριμένο κλάδο δραστηριοποίησης

7. Πληροφόρηση – ενημέρωση για την κοινωνική επιχειρηματικότητα
8. Υποστήριξη της σύστασης Κοιν.Σ.Επ. μέσω υπηρεσιών κινητοποίησης, υποστήριξης και συμβουλευτικής (coaching και mentoring)
9. Παροχή υπηρεσιών θερμοκοιτίδας που θα προσφέρουν κοινή επιχειρηματική έδρα, ή / και Συμβουλευτική στην Κοινωνική Επιχειρηματικότητα, κοινή διοικητική και λογιστική υποστήριξη, εξειδικευμένες υπηρεσίες επιχειρηματικής συμβουλευτικής ή μέρος αυτών
10. Δικτύωση των Κοιν.Σ.Επ. σε τοπικό επίπεδο, καθώς και τη δημιουργία συστάδων (clusters) κοινωνικών επιχειρήσεων
11. Υποστήριξη διακρατικών συνεργασιών με φορείς κοινωνικής επιχειρηματικότητας του εξωτερικού
12. Υποστήριξη της Κοινωνικής Οικονομίας και Επιχειρηματικότητας μέσω των Ευρωπαϊκών Ταμείων Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας
13. Υποστήριξη για το σχεδιασμό και την υλοποίηση τοπικών σχεδίων δράσης για την απασχόληση και την επιχειρηματικότητα των κοινωνικά ευάλωτων ομάδων
14. Ανάπτυξη δράσεων τοπικού χαρακτήρα από αντίστοιχα εταιρικά σχήματα που απευθύνονται σε ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού μιας συγκεκριμένης περιοχής και συνδυάζουν την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη του συγκεκριμένου πληθυσμού με την αξιοποίηση των τοπικών πόρων
15. Ανάπτυξη δράσεων κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού από υπάρχοντα και δημιουργούμενα σχήματα του κοινωνικού τομέα της οικονομίας
16. Ανάπτυξη δράσεων οριζόντιου χαρακτήρα/παροχή συμβουλευτικών – υποστηρικτικών υπηρεσιών για την εμπύχωση – ενδυνάμωση των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού και τη διασύνδεσή τους με εργασιακά

περιβάλλοντα. Δικτύωση φορέων που παρέχουν συμβουλευτική, επαγγελματικό προσανατολισμό και υπηρεσίες πρόωθης στην απασχόληση ευάλωτων κοινωνικά ομάδων

17. Ανάπτυξη Δικτυώσεων και Συμπράξεων» [47]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 : ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΕΔ ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Με την εφαρμογή του προγράμματος Καλλικράτης (Ν.3852/2010), διαμορφώθηκε το θεσμικό πλαίσιο μέσω του οποίου η κοινωνική πολιτική ασκείται κατά κύριο λόγο από την τοπική αυτοδιοίκηση. Από το 2012 η Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας (ΚΕΔΕ) επεσήμανε στο τακτικό συνέδριό της την αναγκαιότητα ενίσχυσης της αποκέντρωσης των πρόσθετων αρμοδιοτήτων, που αφορούν την κοινωνική πολιτική (στους τομείς της υγείας και της εργασίας), με νομοθετικές ρυθμίσεις. Έτσι, τα κυριότερα σημεία του πλαισίου απόφασης του συνεδρίου της ΚΕΔΕ του 2012, όπως διατυπώθηκαν από τον Πρόεδρο της Επιτροπής Κοινωνικής Πολιτικής, Απασχόλησης και Αλληλεγγύης της ΚΕΔΕ, είχε ως εξής :

«**Στον τομέα της υγείας** κρίνονται απαραίτητες η θεσμοθετημένη λειτουργία δημοτικών ιατρείων και φαρμακείων, καθώς και η μη υποβάθμιση των Κέντρων Πρόληψης της Εξάρτησης από Ναρκωτικά και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας, που εδώ και τόσα χρόνια λειτουργούν με εξαιρετικά αποτελέσματα.

Στον τομέα της εργασίας καθήκον είναι :

- Η διεκδίκηση για άμεση αναδιάρθρωση της λειτουργίας του ΟΑΕΔ. Στις αρμοδιότητες της αυτοδιοίκησης θα πρέπει άμεσα να μεταφερθεί η ευθύνη για διαμόρφωση Περιφερειακών και Τοπικών Σχεδίων Δράσης για την εργασία και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και η ίδρυση και λειτουργία Δημοτικών Γραφείων Εργασίας, στα οποία θα ανατεθούν οι αρμοδιότητες της υλοποίησης των σχετικών

[47] <http://www.arta.gr/>

πολιτικών σε τοπικό επίπεδο και τα οποία θα αντικαταστήσουν τις σχετικές Τοπικές Υπηρεσίες του ΟΑΕΔ.

- Η διεκδίκηση πόρων και η υποστήριξη για την ανάπτυξη δράσεων προς όφελος των κοινωνικά ασθενέστερων με γνώμονα την ανάπτυξη.
- Η άμεση εφαρμογή προγραμμάτων που ενθαρρύνουν τους νέους στη δημιουργία επιχειρήσεων και στην εύρεση θέσεων εργασίας.

Στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής και της πρόνοιας επιβάλλεται :

- Η ανάπτυξη κοινωνικών δράσεων και προγραμμάτων, που να ανταποκρίνονται σε όλες τις τοπικές ανάγκες και σε όλο το φάσμα των κοινωνικών προβλημάτων.
- Η εξυγίανση των δομών και η εισαγωγή όρων ανταγωνιστικότητας των δομών των Δήμων με τις ιδιωτικές δομές, ώστε να δημιουργηθούν οι συνθήκες εκείνες που θα τις κάνουν πιο ελκυστικές από τις ιδιωτικές δομές (π.χ. δημοτικοί παιδικοί σταθμοί, συμβουλευτικοί σταθμοί).
- Η εξασφάλιση της βιωσιμότητας των κοινωνικών δομών, (π.χ. Βοήθεια Στο Σπίτι, ΚΗΦΗ) και η εξυγίανση των προσφερόμενων κοινωνιοπρονοιακών υπηρεσιών.
- Η ενίσχυση των δωρεάν συσσιτίων, της βοήθεια σε ρουχισμό και είδη καθημερινής ανάγκης και της υποστήριξης στους άστεγους και αναξιοπαθούντες, η ανάπτυξη του εθελοντισμού, η ενίσχυση της συνεργασίας με την εκκλησία και τους τοπικούς κοινωνικούς φορείς, καθώς και η διεκδίκηση της θεσμοθετημένης λειτουργίας κοινωνικών παντοπωλείων, δημοτικών μαγειρείων και κοινωνικών κατοικιών για άστεγους και ενδεείς.
- Η ενημέρωση για τα ευρωπαϊκά επιστημονικά δεδομένα στις υπηρεσίες που παρέχονται σε ευπαθείς κοινωνικά ομάδες.

Σχετικά με τη χρηματοδότηση των δράσεων της αυτοδιοίκησης, ειδικά στην κατεύθυνση της σωστής αξιοποίησης των πόρων του ΕΣΠΑ και εν όψει τη αναθεώρησής του, απαραίτητη κρίνεται η ενίσχυση της συμμετοχής της αυτοδιοίκησης σε τρεις άξονες :

1. **Ενίσχυση των πόρων του ΕΣΠΑ που διατίθενται για την κατασκευή κοινωνικών υποδομών, κυρίως δε παιδικών σταθμών.** Η χρηματοδότηση της κατασκευής

κοινωνικών υποδομών απαντά και στην κάλυψη των κοινωνικών αναγκών των πολιτών, αλλά παράλληλα δημιουργεί θέσεις εργασίας κατά τη φάση της κατασκευής και κατά τη φάση της λειτουργίας.

2. **Ενίσχυση των πόρων του ΕΣΠΑ που διατίθενται για τη λειτουργία κοινωνικών υποδομών.** Με τη μεγάλη ζήτηση υπηρεσιών του προγράμματος «Εναρμόνιση Επαγγελματικής και Οικογενειακής Ζωής» οι διαθέσιμοι πόροι έχουν σχεδόν εξαντληθεί.
3. **Άμεση ενεργοποίηση όλων των δράσεων που προβλέπονται στο ΕΣΠΑ και αφορούν στην υποστήριξη των κοινωνικά ευπαθών ομάδων όπως :**
 - Τοπικά σχέδια για την Απασχόληση (ΤΟΠΣΑ) με τροποποίηση του θεσμικού πλαισίου και υποχρεωτικό συντονιστικό ρόλο από τους φορείς της αυτοδιοίκησης.
 - Προγράμματα που αφορούν στην επαγγελματική και κοινωνική ένταξη των τσιγγάνων, των ανθρώπων με αναπηρία, των απεξαρτημένων και των αποφυλακισμένων, των μεταναστών και των προσφύγων.
 - Προγράμματα που αφορούν στην αγορά, στην αναπαλαίωση και στη διαμόρφωση παλαιών κτιρίων για να χρησιμοποιηθούν ως κοινωνικά κέντρα, στέγες αστέγων και κοινωνικές κατοικίες.
 - Ιδιαίτερη βαρύτητα θα πρέπει να δοθεί στη λειτουργία στεγών αυτόνομης διαβίωσης για ΑμεΑ από την αυτοδιοίκηση» [48]

Ο Γιώργος Πατούλης, στην ομιλία του με θέμα «Κοινωνική Πολιτική στους Δήμους» το Μάιο του 2015 στο τακτικό συνέδριο της Ένωσης, επεσήμανε επίσης ζητήματα που συνεχίζουν να απασχολούν την αυτοδιοίκηση α' βαθμού, καθώς και το νέο πλαίσιο των διεκδικήσεων της καθώς «την τελευταία πενταετία οι Δήμοι είναι αυτοί που έχουν κληθεί να σηκώσουν το κύριο βάρος της στήριξης εκατοντάδων χιλιάδων πολιτών, που έχουν πέσει θύματα της πρωτοφανούς οικονομικής κρίσης που δοκιμάζει την Ελλάδα.

Τα τελευταία χρόνια, μέσα από τη λειτουργία περισσότερων από 4.500

[48] Δανηλίδης, [2012]

κοινωνικών δομών, χωρίς ουσιαστική συνδρομή από την Πολιτεία, οι Δήμοι προσέφεραν σημαντικές κοινωνικές υπηρεσίες στις τοπικές κοινωνίες. Έχουν αποκτήσει γνώση, σωστή χαρτογράφηση προβλημάτων και αναγκών, μέσα από τις υπηρεσίες τους, το έμπειρο προσωπικό, τις εκατοντάδες πιστοποιημένες κοινωνικές δομές, τη σχέση εμπιστοσύνης που έχουν δημιουργήσει μέσα από τη συνεργασία τους με το εθελοντικό κίνημα και τις ανθρωπιστικές οργανώσεις.

Η Αυτοδιοίκηση Α' Βαθμού προβάλλει μια σειρά από διεκδικήσεις και μέσα από το συνέδριο της ΚΕΔΕ του 2015 προχωρά στην κατάρτιση ενός νέου πλαισίου, που θα αποτελέσει μέρος του νέου στρατηγικού της σχεδίου για τον τομέα της κοινωνικής πολιτικής. Για το λόγο αυτό διεκδικεί να συμμετάσχει πρωταγωνιστικά και ενεργά στη διαχείριση και υλοποίηση των ευρωπαϊκών προγραμμάτων καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού αλλά και άλλων συναφών κοινωνικών προγραμμάτων και δράσεων του νέου ΕΣΠΑ (2014 - 2020) .

Ιδιαίτερα για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Επισιτιστική και Βασική Υλική Συνδρομή για το Ταμείο Ευρωπαϊκή βοήθειας για τους Απόρους 2014-2020, η τοπική αυτοδιοίκηση διεκδικεί :

- οι ΟΤΑ Α Βαθμού να έχουν τον πρώτο ρόλο ως «Επικεφαλής εταίροι», διότι πληρούν μια σειρά από κριτήρια όπως της «εγγύτητας», της «συμπληρωματικότητας», της «αδιαιτερότητας» και της «αποκέντρωσης», των παρεχομένων κοινωνικών υπηρεσιών, καλύπτοντας με το δίκτυο των χιλιάδων Κοινωνικών Δομών που διαθέτουν, το σύνολο του πληθυσμού της χώρας.
- Την οριζόντια κατανομή του προϋπολογισμού του προγράμματος βάσει των επίσημων δεικτών ανεργίας, του ποσοστού της φτώχειας, αλλά και των γεωγραφικών ιδιαιτεροτήτων των Ο.Τ.Α. α. βαθμού.
- Την επέκταση της εφαρμογής του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος σε όλους τους Δήμους της χώρας, ύστερα από την επιτυχημένη πιλοτική εφαρμογή του σε 13 Δήμους της χώρας.

Όσον αφορά τα ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ στο ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΣΠΑ 2014-2020, διεκδικεί :

- Τη διασφάλιση της συγχρηματοδότησης από Ευρωπαϊκούς ή και από Εθνικούς πόρους, όλων των κοινωνικών δομών-προγραμμάτων της Αυτοδιοίκησης Α' βαθμού με την παράλληλη διασφάλιση συνέχισης λειτουργίας του υφισταμένου προσωπικού στη νέα προγραμματική περίοδο αλλά και τη συνέχισή τους μέχρι την ένταξή τους στο νέο ΕΣΠΑ(Πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι», Βρεφονηπιακοί σταθμοί, ΚΔΑΠ, ΚΔΑΠ-ΜΕΑ, ΚΗΦΗ, Κέντρα Στήριξης Ρομά & Ευπαθών ομάδων κ.ά.)
- Την αξιοποίηση κονδυλίων από αναξιοποίητους πόρους του ΕΣΠΑ 2007-2013, από Τομεακά ή Επιχειρησιακά Προγράμματα και η διάθεση των πόρων σε προγράμματα Κοινωνικής πολιτικής και δράσεων της Αυτοδιοίκησης.
- Την αξιοποίηση των πόρων του νέου ΕΣΠΑ 2014-2020 από τους Ο.Τ.Α. α' βαθμού, μέσα από Επιχειρησιακά προγράμματα για την περαιτέρω ανάπτυξη κοινωνικών δράσεων και παροχής υπηρεσιών κοινωνικής αλληλεγγύης στους πολίτες με έμφαση στις ευπαθείς ομάδες λόγω και της παρούσας συγκυρίας (π.χ. Άστεγοι, ΑμεΑ, Άνεργοι κ.ά.).
- Τη δυνατότητα χρηματοδότησης, η οποία διερευνάται από την Επιτροπή Υγείας και την Επιτροπή Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης της ΚΕΔΕ, μέσα από το νέο ΕΣΠΑ της πρότασης των ΑΜΕΑ για την προσβασιμότητα μέσω ασύρματων δικτύων αισθητήρων στις ράμπες.
- Τη συμμετοχή εκπροσώπων της Κ.Ε.Δ.Ε. και των Π.Ε.Δ. στις Επιτροπές Παρακολούθησης των Ε.Π. του ΕΣΠΑ 2014-2020.

Ιδιαίτερα με την Δράση «ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ & ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ» (Παιδικοί, Βρεφονηπιακοί σταθμοί, ΚΔΑΠ-ΚΔΑΠ/ΜΕΑ), διεκδικεί :

- Την αύξηση του ετήσιου προϋπολογισμού του προγράμματος σε 250.000.000.€ για όλη την προγραμματική περίοδο του νέου ΕΣΠΑ 2014-2020, για να διασφαλισθεί η συνέχιση λειτουργίας των υφιστάμενων δομών και να δοθεί η δυνατότητα ένταξης νέων δομών βάσει και των ομόφωνων αποφάσεων του Δ.Σ. της ΚΕΔΕ.

Όσον αφορά το πρόγραμμα της κοινωφελούς εργασίας, οι ΟΤΑ ζητούν από την Κυβέρνηση :

- την αύξηση του χρονικού διαστήματος υλοποίησης του προγράμματος σε 10 ή 12 μήνες, αφού υλοποιείται ως Ευρωπαϊκό συγχρηματοδοτούμενο πρόγραμμα.
- να δοθεί η δυνατότητα στους Δήμους να προσλαμβάνουν το προσωπικό διαδοχικά εντός του χρονικού πλαισίου υλοποίησης του προγράμματος.

Όσον αφορά τον τομέα της Υγείας και συγκεκριμένα την ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΥΓΕΙΑΣ & ΠΡΟΑΓΩΓΗΣ της ΥΓΕΙΑΣ. οι διεκδικήσεις των ΟΤΑ περιλαμβάνουν :

- Τη θεσμοθετημένη λειτουργία Δημοτικών Ιατρείων και Φαρμακείων με την πιστοποίηση δομών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας. Η παροχή ποιοτικών πιστοποιημένων υπηρεσιών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας από την αυτοδιοίκηση έχει πολλαπλά θετικά αποτελέσματα, καθότι συμβάλλει στην αποσυμφόρηση των νοσοκομείων, στην πρόληψη και στη μείωση του κόστους των υπηρεσιών υγείας.
- Την ουσιαστική αποκέντρωση των υπηρεσιών υγείας μέσα από τη δημιουργία Μονάδων Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας σε τοπικό επίπεδο, αναδεικνύοντας ότι η αποκέντρωση αυτή είναι προς το συμφέρον τόσο της δημόσιας υγείας όσο και της προσπάθειας εξοικονόμησης των πόρων του Εθνικού Συστήματος Υγείας.
- Τη διασφάλιση της συνέχισης λειτουργίας των 72 Κέντρων Πρόληψης της Εξάρτησης και προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής υγείας και την ομαλή ροή της χρηματοδότησης τους, στο πλαίσιο υλοποίησης της προγραμματικής σύμβασης 2014-2020 μεταξύ των Υπουργείων Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Υπουργείου Υγείας, Κ.Ε.Δ.Ε., ΟΚΑΝΑ και ΕΕΤΑΑ Α.Ε.

Απαραίτητες προϋποθέσεις για την υλοποίηση των ανωτέρω είναι :

- Η συγκρότηση Διεύθυνσης κοινωνικής υπηρεσίας ή Διεύθυνσης κοινωνικής πολιτικής και υγείας σε κάθε ΟΤΑ με την αναγκαία και απαραίτητη στελέχωση εξειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού.
- Η δρομολόγηση των αναγκαίων θεσμικών μεταρρυθμίσεων, ιδιαίτερα μετά την εφαρμογή του Ν. 3852/2010, που θα ενισχύσουν τον αποκεντρωμένο

ρόλο των ΟΤΑ, στην παροχή Κοινωνικών Υπηρεσιών στους πολίτες και στην ανάπτυξη της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας.

- Η ενίσχυση σε προσωπικό αλλά και σε πόρους κρίνεται επιτακτική για την ομαλή λειτουργία των μεταφερόμενων αρμοδιοτήτων.

Η Κ.Ε.Δ.Ε, έχει ζητήσει επιπλέον την προώθηση μιας σειράς άμεσων νομοθετικών ρυθμίσεων, επί θεμάτων κοινωνικής πολιτικής.

- Κατάργηση της έγκρισης ΠΥΣ (Πράξης Υπουργικού Συμβουλίου) στις προσλήψεις προσωπικού στους ΟΤΑ στις Κοινωνικές Υπηρεσίες
- Μετατροπή συμβάσεων ορισμένου χρόνου των ΑΜΕΑ σε αορίστου χρόνου, στα Νομικά πρόσωπα των Ο.Τ.Α. όπου οι ανωτέρω υπηρετούν.
- Θεσμοθέτηση της αρμοδιότητας στους Ο.Τ.Α. Α' βαθμού να αναλαμβάνουν δράσεις και πρωτοβουλίες στον τομέα της πρόληψης και ενημέρωσης κοινού για τα ζητήματα της υγείας.
- Θεσμοθετημένη λειτουργία Δημοτικών Ιατρείων και Φαρμακείων με την πιστοποίηση δομών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας.
- Δημιουργία θεσμικού πλαισίου σχετικά με την αδειοδότηση των δημοτικών παιδικών σταθμών». [49]

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μετά την ψήφιση του Καλλικράτη, αρμοδιότητες που ασκούσαν από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις αλλά και από την Κεντρική Κυβέρνηση περιήλθαν στους Δήμους της χώρας με στόχο την αποκέντρωση των υπηρεσιών αλλά και των πολιτικών με στόχο την καλύτερη και αμεσότερη εξυπηρέτηση των πολιτών. Κι ενώ το Σύνταγμα προβλέπει στην περίπτωση μεταφοράς αρμοδιοτήτων και την αντίστοιχη μεταφορά οικονομικών πόρων, στην περίπτωση των δήμων υπάρχει καθυστέρηση

[49] Πατούλης, [2015]

στον εν λόγω τομέα, αλλά και στη μεταφορά αρμοδιοτήτων που θα καθιστούσαν την λειτουργία των ΟΤΑ πιο ευέλικτη και τις πολιτικές τους περισσότερο αποτελεσματικές προς όφελος πάντα των πολιτών (π.χ. προσλήψεις προσωπικού).

Η χρονική δε συγκυρία, κατά την οποία το νέο πρόγραμμα άρχισε να εφαρμόζεται (μετά τις εκλογές του 2010) υπήρξε η τροχοπέδη της χώρας και της αυτοδιοίκησης αφού η χώρα αντιμετώπισε και ως τη στιγμή που γράφτηκε η παρούσα εργασία, αντιμετωπίζει, οξυμμένα οικονομικά προβλήματα και ένα υπέρογκο εξωτερικό χρέος, με αποτέλεσμα τη δυσπραγία στην κάθε τύπου εφαρμογή Πολιτικής.

Η τοπική αυτοδιοίκηση παρά τις δυσκολίες αυτές συνεχίζει να παλεύει μέσα από τις πενιχρές χρηματοδοτήσεις του Κεντρικού κράτους, που σε πολλές περιπτώσεις αδυνατεί να αποδώσει και όσα της αναλογούν, με μειωμένο προσωπικό, με μειωμένα έσοδα λόγω της οικονομικής δυσπραγίας των πολιτών και κυρίως μέσα από την ένταξη σχεδίων δράσης σε ευρωπαϊκά επιχειρησιακά προγράμματα (π.χ. ΕΣΠΑ).

Καλούνται λοιπόν οι Δήμοι τα τελευταία χρόνια να συμπληρώσουν κενά πολιτικής που υφίσταντο από το παρελθόν ή προέκυψαν μετά το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης. Η εφαρμογή κοινωνικής πολιτικής όπως επισημαίνεται κι από τους εκπροσώπους της αυτοδιοίκησης είναι πια μονόδρομος, αφού τα κοινωνικά προβλήματα διαρκώς οξύνονται και μεγάλα τμήματα του πληθυσμού αντιμετωπίζουν προβλήματα ανεργίας, επιβίωσης και κοινωνικού αποκλεισμού εν γένει.

Κρίνεται, λοιπόν, επιβεβλημένη η λήψη πολιτικών αποφάσεων από το κεντρικό κράτος, όσον αφορά τους πόρους, τις προσλήψεις, αποσπάσεις και μετατάξεις προσωπικού, καθώς και κάθε θεσμική μεταρρύθμιση που θα ενισχύσει τον αποκεντρωμένο ρόλο των ΟΤΑ, σε συνεργασία πάντα με την ΚΕΔΕ, έτσι ώστε η τοπική αυτοδιοίκηση να συνεχίσει να βρίσκεται δίπλα στους πολίτες αποτελεσματικά, έτσι όπως προβλέφθηκε στο Πρόγραμμα Καλλικράτης κι όπως η Ε.Ε. στόχευσε με τη συνθήκη της Λισσαβώνας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΝΟΜΟΙ - ΣΥΝΘΗΚΕΣ

1. Ν.3463/2006 «Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων» (ΦΕΚ 114/Α/2006)
2. Ν.3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης» (ΦΕΚ 87/Α/2010) και Αιτιολογική Έκθεση
3. Σύνταγμα της Ελλάδας 1975/1986/2001/2008
4. Συνθήκη Ε.Ο.Κ. (υπογραφή 25.3.1957, ισχύς 1.1.1958)
5. Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (υπογραφή 7.2.1992, ισχύς 1.11.1993)
6. Συνθήκη Λισσαβόνας (υπογραφή 13.12.2007, ισχύς 1.12.2009)
7. Συνθήκη για τη λειτουργία της Ε.Ε. [όπως μετονομάστηκε η Συνθήκη περί ιδρύσεως τη Ε.Κ. (Συνθήκη της Ρώμης), υπογραφή 25.3.1957, ισχύς 1.1.1958]

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ :

1. Δανιηλίδης, Σ. (2012) «Απολογισμός σε σχέση με τις αποφάσεις – διεκδικήσεις του συνεδρίου 2010», Εισήγηση στο Τακτικό Συνέδριο Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδος (Κ.Ε.Δ.Ε.), 27 – 28.1.2012, Κομοτηνή
2. Ιατρίδης, Δ. (1990) «Σχεδιασμός Κοινωνικής Πολιτικής», Εκδόσεις Gutenberg
3. Κοντιάδης, Ξ., Απιστούλας, Δ. (2006) «Μεταρρύθμιση του Κοινωνικού Κράτους και Τοπική Αυτοδιοίκηση : Συντονισμός και δικτύωση των δομών κοινωνικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο», Εκδόσεις Παπαζήσης
4. Κοντιάδης, Ξ., Τσέκος, Θ. (2008) «Η αναδιάρθρωση της κοινωνικής διοίκησης σε τοπικό επίπεδο», Εκδόσεις Παπαζήσης
5. Κοντόγιωργα – Θεοχαροπούλου, Δ. (2000) «Ο θεσμός της νομαρχιακής αυτοδιοικήσεως και η διοικητική οργάνωση του κράτους»,

6. Λαδιάς, Χ. (2014) «Ειδικά θέματα τοπικής αυτοδιοίκησης», Εκδόσεις Παπαζήσης
7. Μαραβέγιας, Ν., Τσινισιζέλης, Μ. (επιμ.) (2007) «Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση : Οργάνωση και Πολιτικές – 50 χρόνια», Εκδόσεις Θεμέλιο
8. Μουράτογλου, Γ. (2015) «Ο Δήμος του αύριο είναι επιτελικός ανοικτός, ευέλικτος, έξυπνος», Εισήγηση στο Τακτικό Συνέδριο Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδος (Κ.Ε.Δ.Ε.), 7 – 9.5.2015, Σιθωνία
9. Πατούλης, Γ. (2015) «Κορυφαία προτεραιότητά μας τα ζητήματα κοινωνικής πολιτικής», Εισήγηση στο Τακτικό Συνέδριο Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδος (Κ.Ε.Δ.Ε.), 7 – 9.5.2015, Σιθωνία
10. Ρομπόλης, Σ., Χλέτσος, Μ. (1995) «Η κοινωνική πολιτική μετά το κράτος πρόνοιας», Εκδόσεις Παρατηρητής
11. Σακελλαρόπουλος, Θ. (2001) «Υπερεθνικές κοινωνικές πολιτικές την εποχή της παγκοσμιοποίησης : Οι κοινωνικές πολιτικές των Διεθνών Οργανισμών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης», Εκδόσεις Κριτική
12. Στασινοπούλου, Ό. (2003) «Κράτος Πρόνοιας», Εκδόσεις Gutenberg
13. Τσάτσος, Δ. (1993), «Συνταγματικό Δίκαιο (Δεύτερος Τόμος) : Οργάνωση και Λειτουργία της Πολιτείας», Εκδόσεις Σάκκουλας
14. Χλέπα, Ν. – Κ. (1999) «Η τοπική διοίκηση στην Ελλάδα. Ο διαλεκτικός ανταγωνισμός της αποκέντρωσης με την αυτοδιοίκηση»

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Spicker, P. (1995) «*Social Policy : Themes and Approaches*», Harvester Wheatsheaf

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

1. Γκοτσόπουλος, Θ. (17.6.2016) Εισήγηση στην ημερίδα – ενημέρωση της Ελληνικής Εταιρίας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ), διαθέσιμο στο <http://www.epoli.gr>
2. Θελερίτη, Μ. (2010) «Η ανάδειξη της τοπικής αυτοδιοίκησης», διαθέσιμο στο <http://www.swm.gr>
3. Ιστοσελίδα Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων (Γ.Π.Σ.Σ.) του Υπουργείου Οικονομικών <http://www.gsis.gr/>
4. Ιστοσελίδα Δήμου Αρταίων <http://www.arta.gr/>
5. Ιστοσελίδα Ελληνικής Στατιστικής Αρχής <http://www.statistics.gr/>
6. Ιστοσελίδα Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου <http://www.europarl.europa.eu/>
7. Ιστοσελίδα Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδος (Κ.Ε.Δ.Ε.) <http://www.kedke.gr>
8. Ιστοσελίδα Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού <http://www.oaed.gr>
9. Ιστοσελίδα Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης <http://www.ypакp.gr/>
10. Ιστοσελίδα Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης <http://www.ypes.gr/el/>
11. Ιστοσελίδα Υπουργείου Οικονομικών <http://www.mnec.gr/>
12. Ιστοσελίδα Υπουργείου Υγείας <http://www.moh.gov.gr/>
13. Ιωαννίδης, Π., Σπανού, Μ. (12.11.2015) «*Η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών στην τοπική αυτοδιοίκηση : η περίπτωση της Ελλάδας*», διαθέσιμο στο <http://www.citybranding.gr>
14. Κάϊλα, Ε., Σιατίτσα, Δ. (17.6.2016) Εισήγηση στην ημερίδα – ενημέρωση της Ελληνικής Εταιρίας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ), διαθέσιμο στο <http://www.epoli.gr>

15. «Κοινωνική πολιτική – Εννοιολόγηση και οριοθέτηση», διαθέσιμο στο <http://www.openeclasse.panteion.gr>
16. Ντούνης, Α. (2.3.2013) «Η κοινωνική πολιτική ως μέσο επίτευξης της ευημερίας», διαθέσιμο στο <http://www.socialpolicy.gr>
17. Παπαδοπούλου, Λ. (17.9.2010) «Η Αυτοδιοίκηση στην Ε.Ε.», διαθέσιμο στο <http://www.constitutionalism.gr> (Όμιλος «Αριστόβουλος Μάνεσης»)
18. Σφήκας, Θ., Δημόπουλος, Θ. (13.1.2012) «Η Κοινωνική Πολιτική στην τοπική αυτοδιοίκηση», διαθέσιμο στο <http://www.lamiareport.gr>
19. Τριανταφυλλοπούλου, Ε., Σαγιάς, Γ. (19.12.2014) «Οι κοινωνικές παροχές στην πόλη της κρίσης. Αλληλεγγύη, φιλανθρωπία ή ένα νέο επιχειρηματικό πεδίο;» διαθέσιμο στο <http://citybranding.gr>
20. Τσουμάνης, Φ. «Η τοπική αυτοδιοίκηση και η κοινωνική πολιτική», διαθέσιμο στο <http://www.okpara.gr>
21. <http://www.europedia.moussis.eu>
22. <https://el.wikipedia.org>
23. <http://eur-lex.europa.eu>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Κατηγορία δομής	Δομές	Ωφελούμενοι	Εργαζόμενοι / ες
Παιδικοί / Βρεφικοί / Βρεφονηπιακοί (ΕΣΠΑ)	866	29.619	3.291
Βρεφιακοί Ολοκληρωμένης Φροντίδας (ΕΣΠΑ)	2	97	14
ΚΔΑΠ (ΕΣΠΑ)	254	10.893	605
ΚΔΑΠ ΜΕΑ (ΕΣΠΑ)	52	1.358	113
Παιδικοί / Βρεφικοί / Βρεφονηπιακοί με Δημοτικούς Πόρους – Εκτίμηση	932	52.284	5.809
Βοήθεια στο Σπίτι	876	66.680	3.997
ΚΗΦΗ	65	1.444	241
Κέντρα Δημέρευσης ΑΜΕΑ	1	15	4
ΙΑΚ ΡΟΜΑ	30	9.000	120
Κέντρα Πρόληψης	71		403
ΚΑΠΗ – Εκτίμηση	1.100		3.300
Κοινωνικές Υπηρεσίες – Εκτίμηση	200		1.400
Σύνολο	4.449	171.390	19.297

Πηγή : Δανηλίδης, [2012]

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Πληθυσμιακή Απογραφή της Περιφερειακής Ενότητας Άρτας (1981- 2011)

Γεωγραφική Ενότητα	1981	Μεταβολή 81-91	1991	Μεταβολή 91-01	2001	Μεταβολή 01-11	2011
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	9.729.350	5,2 %	10.259.900	6,4 %	10.964.020	-1,60%	10.787.690
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	324.582	4,5 %	339.728	4,0 %	353.820	-5,10%	336.650
Π.Ε. ΑΡΤΑΣ	80.073	-1,7%	78.719	-0,7 %	78.134	-15,00%	67.877
Π.Ε. ΘΕΣΣΠΡΩΤΙΑΣ	41.290	7,0%	44.188	-3,3 %	46.091	-5,50 %	43.660
Π.Ε. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	147.304	6,9 %	158.193	7,1 %	170.239	-1,70 %	167.400
Π.Ε ΠΡΕΒΕΖΑΣ	55.915	4,6%	58.628	1,2 %	59.356	-2,80 %	57.720

Πηγή : <http://www.statistics.gr/> [1981, 1991, 2001, 2011]

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Κατανομή ανέργων ανά ηλικιακή ομάδα για το σύνολο του Νομού Άρτας

Ηλικία	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
Έως 18 ετών	19	14	5
19-25 ετών	885	394	491
26-35 ετών	2.065	796	1.269
36-45 ετών	1.641	624	1.017
46-55 ετών	1.346	635	711
56 ετών και άνω	698	376	322
15-24 ετών	703	331	372
Σύνολα αναφοράς	7.357	3.170	4.187

Πηγή : <http://www.oaed.gr> [2016]

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Κατανομή ανέργων ανά εκπαιδευτικό επίπεδο για το σύνολο του Νομού Άρτας

Επίπεδο Εκπαίδευσης	Σύνολο	Ανδρες	Γυναίκες
Α' θμια εκπαίδευση	2.200	1.099	1.101
Β' θμια εκπαίδευση	3.109	1.318	1.791
Γ' θμια εκπαίδευση	1.270	391	879
Χωρίς εκπαίδευση	75	31	44
Σύνολα αναφοράς:	6.654	2.839	3.815

Πηγή : <http://www.statistics.gr/> [2011]